

FØRSTE STEG

NR 4.2018

Et tidsskrift for
barnehagelærere fra
Utdanningsforbundet

MASTERGRAD

Her kan du ta mastergrad

5 karriereveier

Masterutdanningen
utnyttes for lite

BARNEHAGENE
I LIBANON
OVERVÅKES MED
KAMERA

Masternes mester

astersyke kom inn som et nytt begrep for to år siden. Flesteparten av de 13.000 personene som fullfører høyere utdanning i Norge hvert år tar mastergrad, ifølge SSB. For 15 år siden var det 7.000 personer som tok så høy utdanning hvert år. Kritikerne hevdet at altfor mange tar en master i forhold til arbeidslivets behov. Støttespillerne påpeker at Norge ligger bak land vi sammenligner oss selv med. 45 prosent av alle nordmenn forventes å ta en høyere utdanning i løpet av livet, mens gjennomsnittet for OECD-landene er 50 prosent, viser en OECD-rapport. 95 prosent av mastergradsstudentene opplever at utdanningen er relevant for arbeidsoppgavene de har, ifølge en studie fra Oslo Met. Det er nettopp ordet *relevant* som blir viktig i debatten om hvordan kompetansen til barnehagelærere som tar mastergrad skal brukes i barnehagene.

Stadig flere barnehagelærere tar mastergrad. Mer enn 3200 personer hadde barnehagerelatert master som førstevalg på landets høyskoler og universitet i fjor, viser tall Første steg har samlet inn. Regjeringen ønsker at flere barnehagelærere skal ta mer utdanning. Likevel finnes det ingen oversikt over antallet masterstudenter. Både forskere og barnehagefolk sier mastergradene utnyttes for lite i barnehagen. De mener utdanningen må anerkjennes med høyere lønn, og at det utvikles stillinger der kompetansen kommer til nytte. – *For mange med master er det ikke fristende å bli, fordi arbeidsoppgavene er veldig like enten man har master, eller er fagarbeider*, sier assisterende styrer Kathrine Brekke. Både forskere og barnehageansatte er opptatt av at de som har mest kompetanse skal være *mer*, og ikke mindre sammen med barna.

Med ny pedagognorm og ønsket om flere med mastergrad er det på tide å se på de ulike arbeidsoppgavene i barnehagen. Forsker Gerd Sylvi Steinnes konkluderte i sin doktorgrad at barnehagene er preget av lite differensiert arbeidsdeling mellom barnehagelærere og assistenter. Endring av arbeidsoppgaver er vanlig kost i det private arbeidsliv. Hatet og elsket. Nå må vi våge å stille spørsmålet om hvem som skal gjøre hvilke oppgaver i barnehagen også. Vi bør se på behovet for nye typer fagstillinger, der ansatte med mastergrad får brukt sin kompetanse. Kanskje er fremtiden en barnehage som i større grad har ansatte med ulik kompetanse, og noen med spesialkompetanse som jobber på tvers av avdelingene? Målet er ikke et «Masternes Mester» der det er om å gjøre å ha mest utdanning, for alle skal ikke ha det. Men de som tar ekstra utdanning må få brukt den i barnehagen. Det aller viktigste er at vi ikke glemmer hvem vi gjør dette for; barna.

Line

LINE FREDHEIM STORVIK

Ansvarlig redaktør
linsto@udf.no

FØRSTE STEG PÅ FACEBOOK

Her får du nyheter, forskning og debatter innen barnehagefeltet, mens du venter på neste utgave av tidsskriftet. Gå inn og følg oss!

FØRSTE STEG NR 4.18

ANSVARLIG REDAKTØR

Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no
930 42 094

ANNONSER

Ann-Kristin Valby
kikki@salgsfabrikken.no
901 19 121

ABONNEMENT

Hilde Aalborg
ha@utdanningsnytt.no
911 99 989

KONTAKT OSS

forstesteg@udf.no

Post: Første steg, Utdanningsforbundet,
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo
På nett: utdanningsnytt.no/forste-steg

GRAFISK DESIGN

Tank Design
www.tank.no

TRYKK

Ålgård Offset AS
Opstadveien 7, 4330 Ålgård
ISSN 1504-1891

Bekreftet opplag: 29 793 ifølge

Fagpressens Mediekontroll

Utgiver: Utdanningsforbundet

Utgivelsesdato: Første Steg
nr. 4 2018: 11. desember

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen.

Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning.

Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett.

Forsiden: Elise Falkenberg Gunstad (4)

Foto: Charlotte Wiig

Første steg nr. 1 2019 kommer
28. februar

Innhold

Tema Mastergrad

- 4 Her kan du ta mastergrad
- 10 Finnes ingen oversikt over masterstudenter
- 12 Alle får ikke brukt mastergraden i barnehagen
- 15 Assisterer vil gjerne lære mer, viser forskning

Reportasjer

- 18 Pensjonisten Karl August er barnehagebarnas turkamerat
- 24 Berøring av barna gir færre konflikter og mer ro
- 28 Nye krav til fremtidens barnehagelærere, viser ny rapport om barnehagelærerrollen
- 34 Barn og ansatte overvåkes med kamera i barnehagen i Libanon

Fag og forskning

- 44 Ta barns alvor på alvor
Tone Utne
- 48 Barnehagelærere med masterutdanning – en styrke for barnehagen
Mari Pettersvold og Solveig Østrem
- 51 Aktive styrere betyr mye for studenter og praksislærere
Kristin Rydjord Tholin
- 54 Barnehagelærernes rolle i det spesialpedagogiske arbeidet
Ingvild Åmot og Monica Bjerklund

4

Debatt og kommentarer

- 66 Med etikkblikk: På tide å diskutere barnehagelærerrollen
Morten Solheim
- 68 Med blikk for kvalitet
Pia Paulsrud og Mari Fagerheim

Hver gang

- 2 Leder
- 16 Nyhetsblikk
- 27 Sideblikk: Nurja Moe
- 30 Mitt barnehageminne: Hedda Kise
- 32 Løk & Lær: Tryll med strekkklaken
- 40 Portrett: Royne Berget
- 47 Studentblikk: Tonje Rasmussen
- 57 Kontaktforum barnehage: De minste barna får ikke nok ansatte
Ingvild Aga
- 58 Barnehagen min: Takt & Tone barnehage
- 62 Nye bøker
- 70 Juss: Dette skjer hvis barnehagen må nedbemanne
Bente Schei Ystehede
- 71 Med styrerblikk: Lyden av et blunk
Lene Hole

30

58

TEMA: MASTERGRAD

Masterstudenter Evelyn Eggum (f.v.) og Siri-Mari Horvei mener at ansatte med masterutdanning blir en viktig pådriver for feltet. – De er med på å sikre både kvalitet, innhold og utvikling, sier Horvei.

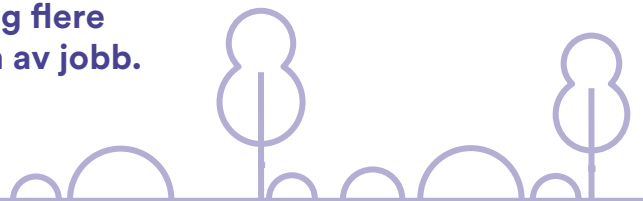

TEKST OG FOTO:
Trine Melheim Næss
frilansjournalist Bergen
trinme@hotmail.com

Her kan du ta mastergrad

Siri-Mari Horvei og Evelyn Eggum er to av stadig flere barnehagelærere som tar mastergrad ved siden av jobb. Det kan gi nye karriereveier og økt lønn.

Hvert år tar mange hundre barnehagelærere masterutdanning i Norge. Mer enn 3200 personer hadde

barnehagerelatert master som førstevalg på landets høyskoler og universitet i fjor, ifølge tall Første steg har samlet inn.

– En del har vært i praksis i flere år, mens noen går direkte inn på master etter bachelor, sier Elisabeth Welle, studieleder ved barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen i Volda.

TO TYPER MASTERTILBUD

Oversikten over mastertilbudet kan deles i to hovedgrupper; masterstudier som er spesielt rettet mot barn før skolepliktig alder og mastertilbud som er rettet mot flere yrkesgrupper, deriblant barnehagelærere.

De siste årene har flere studietider fått mastertilbud rettet spesielt mot barnehagelærere. Dronning Mauds Minne Høgskole for barne-

hagelærerutdanning (DMMH) i Trondheim er et av studiestedene med flest studietilbud for barnehagelærere, som ønsker å ta en mastergrad. Både DMMH og høyskolene på Vestlandet og i Volda har merket en stor pågang de siste årene.

– Vi har nå fire masterprogram med god søkning på alle, forteller Tora Korsvold, professor i førskolepedagogikk ved DMMH.

MÅ PRIORITERE

Siri-Mari Horvei (24) dytter opp de brede dørene til den nye, flotte campusen til Høgskulen på Vestlandet. Bergens-jenta stråler om kapp med solen, til tross for at hun har travle eksamensuker foran seg. I tillegg til å være masterstudent i barnehagekunnskap, jobber hun 60 prosent som barnehagelærer i Eventus Midtun barnehage.

– Jeg føler meg veldig privilegert i forhold til hvordan arbeidsgiver har tilrettelagt for meg i studiet. Jeg har fått mulighet til å øke stillings-

prosenten gradvis etter hvert som jeg har opplevd at jeg har mestret og opprettholdt kravene til studiet, sier Horvei. Som ansatt i privat barnehage kan hun, ifølge PBLs (Private Barnehagers Landsforbund) sine avtaler, ha rett til permisjon med lønn i forbindelse med avlegging av eksamen.

– Jeg vil tørre å påstå at jeg har en mye brattere læringskurve ved å jobbe så mye som jeg gjør, fremfor å studere 100 prosent. Men det krever at man er veldig strukturert, og innimellom må nedprioritere det man gjerne har mest lyst til, for å bruke en del studietid på kvelder og i helgene, sier Horvei.

Evelyn Eggum valgte å ta en masterutdanning i barnehagekunnskap, fordi hun ville øke sin kunnskapsbase og for å styrke sin posisjon som pedagogisk leder.

– Det var også en motivasjon at videreutdanninga kan kvalifisere til andre stillinger i barnehagesektoren. Dette er en sektor som er i endring, og den utviklinga vil jeg være med å påvirke, sier Eggum.

⊕
Evelyn Eggum (f.v.)
og Siri-Mari Horvei
tar begge master i
barnehagekunnskap
ved Høgskulen
på Vestlandet, og
kombinerer studier
med jobb.

TRENGER UTVIDET KOMPETANSE

Kunnskapsdepartementet sin reviderte strategi «Kompetanse for fremtidens barnehage» forventer at universitetene og høyskolene skal utvikle barnehagefaglige masterprogram. Disse skal bygge på barnehagelærerutdanningen. De skal også tilby videreutdanning som kan inngå i ulike mastergrader.

– *Hvorfor trenger man barnehagelærere med mastergrad?*

– Barnehagene blir stadig større og mer komplekse organisasjoner. Vi trenger nye barnehagelektorer som kan ta ansvar for den faglige utviklingen, og veiledning innad i enhetene, sier professor i førskolepedagogikk Tora Korsvold ved DMMH.

MASTERKRAV I STILLINGER

– *Hvorfor bør barnehagelærerne ta master?*

– Jeg tenker at en master er for dem som vil fordype seg mer i et emne, og de står friere til flere karriereveier med en master. Førskolelærerne har alltid vært flinke til å ta videreutdan-

ning, og det er gledelig å se at de nå er mer bevisste på at de også skal bygge oppover, og ikke utover på bachelor-nivå, sier studieleder Elisabeth Welle ved Høgskulen i Volda.

– *Hva kan man bruke en master til?*

– Man får flere karriereveier i andre institusjoner, men vi håper at det også vil åpne seg flere stillinger med masterkrav også i barnehagen. Jeg tenker at dersom det er en stor barnehage, har barnehagen gjerne en pedagog med særlig ansvar for ulike ting. Med spesialpedagogikk kan de selvsagt få jobb i PPT eller BUP, svarer Welle.

“

JEG ER STOLT AV Å VÆRE
BARNEHAGELÆRER, OG MED EN MASTER
KAN JEG BLI EN VIKTIG PÅDRIVER
OG STEMME FOR SEKTOREN.

VILLE UTVIKLE SEG

Siri-Mari Horvei valgte å gå i gang med masterutdanning fordi hun hadde et ønske om å utvikle seg selv som fagperson, og dyrke lidenskapen sin for arbeidet i barnehagen; for barna.

– Jeg ville ha flere muligheter karrièremessig. Jeg er stolt av å være barnehagelærer, og med en master kan jeg bli en viktig pådriver og stemme for sektoren. Det er viktig å synliggjøre profesjonen og da trengs det mer kunnskap, erfaring og kompetanse, slik at man kan møte de utfordringene som sektoren står ovenfor, sier Horvei.

Førsteprioritetssøkere på barnehagerelatert masterutdanning

	2014	2015	2016	2017
Dronning Mauds Minne Høgskole	*	*	120	364
Høgskolen i Bergen	*	*	43	*
Høgskolen i Buskerud og Vestfold	209	235	241	*
Høgskolen i Hedmark	85	120	115	151
Høgskolen i Lillehammer	251	206	203	283
Høgskolen i Oslo og Akershus	327	170	160	171
Høgskolen i Sørøst-Norge**	*	*	*	217
Høgskolen i Østfold	154	117	196	182
Høgskolen i Volda	84	114	95	92
Høgskolen på Vestlandet***	*	*	*	142
NLA Høgskolen	118	139	121	118
Nord universitet****	*	*	198	159
NTNU	363	327	313	250
Steinerhøgskolen	39	0*	0*	*
Universitetet i Agder	95	62	70	63
Universitetet i Bergen	82	49	84	54*
Universitetet i Nordland	152	160	*	*
Universitetet i Oslo	780	835	683	817
Universitetet i Stavanger	21	*	18	*
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet	299	209	191	249
Sum	3059	2743	2851	3312

* ingen søkere/studietilbud dette året ihht utvalgsriteriene.

** Høgskolen i Sørøst-Norge (fra 2016) består av tidligere Høgskolen i Vestfold, Høgskolen i Telemark og Høgskolen i Buskerud og ble Universitetet i Sørøst-Norge våren 2018.

Høgskolen på Vestlandet (fra 2017) består av tidligere Høgskolen i Bergen, Høgskolen i Sogn og Fjordane og Høgskolen Stord/Haugesund. *Nord universitet (fra 2016) består av tidligere Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Sør-Trøndelag.

Tallene viser 1. prioritetssøkere til «pedagogiske fag», sortert på barnehagerelaterte masterutdanningsfag, i perioden 2014–2017. En student kan kun ha ett 1. prioritetsvalg.

Kilde: NSD, Norsk senter for forskningsdata www.nsd.uib.no

LETTERE Å PÅVIRKE

– Hva vil du si til andre som lurer på om de skal søke opptak til et masterstudium?

– Søk! Er du stolt av å være barnehagelærer, har genuin lidenskap for arbeidet i barnehagen, men samtidig tørst etter å tilegne deg et bredere spekter av kunnskap og oppdatere deg på ny forskning? Da er denne

masteren midt i blinken for deg. Ved å ta denne utdanningen, vil du stille sterkere til å kunne påvirke og delta i utviklingen som foregår i sektoren. Du kan bli en viktig stemme for profesjonen og være med på å utvikle og kvalitetssikre arbeidet i barnehagen, både nasjonalt og internasjonalt, mener Siri-Mari Horvei.

FLERE VEIER TIL MASTER

Flere av universitetene og høgskolene som tilbyr barnehagelærerutdanning tilbyr også master innen ulike barnehagespesifikke temaer. Også videreutdanningstilbud kan inngå i en mastergrad. Dette gjelder studiene; Veilederutdanning for praksislærere, Barns språklæring og språkutvikling 2 og Lederutdanning for styrere.

Les mer: www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/etter-og-videreutdanning/styrerutdanning/

INGEN STØTTEORDNING

Det finnes ingen statlige støtteordninger for barnehagelærere som ønsker å ta master, utover stipend og studielån. Noen barnehageeiere gir en kompensasjon for økt kompetanse, andre ikke. En del av studentene som deltar i deres videreutdanningsprogram, får fri med lønn for å delta på samlingene.

LØNN VIKTIGSTE ÅRSÅK

Det er et stort behov for ansatte med masterutdanning i barnehagene i Troms og Finnmark. Det viser en undersøkelse fra Norges arktiske universitet (UiT) fra 2017. Studien viste også at:

- Lønnsmessig uttelling og tilrettelegging fra jobb er de viktigste faktorene for å få ansatte til å ta en master.
- Et stort flertall er positive til å opprette stillinger som barnehagelektor.

Rådgiver Renate M. Walberg ved barnehagelærerutdanningen ved UiT sier det er behov for barnehagelærere med master i barnehagene.

– Lønn og tilrettelegging er viktig for å få det til, sier Walberg.

Disse utdanningsstedene tilbyr masterutdanning

Søknadsfristen er 15. april, med mindre annet er beskrevet.

HØGSKULEN PÅ VESTLANDET (HVL)

Utdanningssted: Campus Stord

- Studie: Master kreative fag og læreprosesser
- Studiepoeng: 120
- Om studiet: Studiet er samlingsbasert og kan gjennomføres på heltid (2 år) deltid (4 år), eller en kombinasjon av disse (3 år).
- Opptak: 15. april
- Antall plasser heltid: 0 plasser
- Antall plasser deltid: 20 plasser
- Pris: Semesteravgift

Utdanningssted: Campus Sogndal

- Studie: Master spesialpedagogikk
- Studiepoeng: 120
- Om studiet: Deltids-studie over 3 år, samlingsbasert med 3 samlinger pr semester de 4 første semestrene.
- Opptak: Neste opptak er 2020.
- Antall plasser heltid: Ikke aktuelt
- Antall plasser deltid: 30 plasser
- Pris: Semesteravgift

Utdanningssted: Campus Bergen

- Studie: Master i barnehagekunnskap
- Studiepoeng: 120
- Om studiet: Heltidsstudie over 2 år
- Opptak: 15. april
- Antall plasser heltid: 30 plasser
- Antall plasser deltid: 0
- Pris: Semesteravgift

HØGSKULEN I VOLDA (HIVO)

Utdanningssted: Volda

- Studie: Master i undervisning og læring, spesialisering i spesialpedagogikk
- Studiepoeng: 120
- Heltid: 4 semester, samlinger
- Deltid: 8 semester, samlinger
- Opptak: 15. april
- Pris: Semesteravgift
- Studie: Samfunnsplanlegging og leiling
- Studiepoeng: 120 eller 90 (erfaringsbasert)
- Heltid: 4 semester, samlinger
- Deltid: 8 semester, samlinger
- Opptak: Høst
- Pris: Semesteravgift

HØGSKOLEN I ØSTFOLD (HIØ)

Utdanningssted: Halden

- Studie: Barnehagepedagogikk- og småbarnsvitenskap (0–3 år)
- Studiepoeng: 120
- Om studiet: Deltidsstudium over 4 år, samlingsbasert
- Opptak: 15. april
- Pris: Semesteravgift

UNIVERSITETET I AGDER (UIA)

Utdanningssted: Campus Kristiansand

- Studie: Master i barnehagekunnskap
- Studiepoeng: 120
- Om studiet: Heltidsstudium, men kan tilrettelegges dersom en vil ta studiet over lengre tid og kombinere dette med jobb
- Opptak: 15. april
- Antall plasser heltid: 30
- Antall plasser deltid:
- Pris: Semesteravgift

UNIVERSITETET I SØRØST-NORGE (USN)

Utdanningssted: Notodden

- Studie: Veiledning for praksislærere i barnehagen
- Studiepoeng: 30 studiepoeng
- Om studiet: Deltidsstudium over 2 semestre, samlings- og nettbasert. Pr. semester er det tre todagers samlinger som holdes på campus Drammen, Notodden og Vestfold og 1 nettsamling som foregår via OmniJoin. De to emnene i studiet kan søkes innpasset i master i pedagogikk ved USN.
- Opptak: 15. april
- Antall plasser deltid: 35
- Pris: Semesteravgift. Resten finansieres av Utdanningsdirektoratet via ordningen; Kompetanse for framtidens barnehage.

DRONNING MAUDS MINNE HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING (DMMH)

Utdanningssted: Trondheim

- Studier:
- Master i barnehagekunnskap – barndom i et samfunn i endring
- Master i barnehageledelse
- Master i barnekultur og kunstpedagogikk
- Master i spesialpedagogikk med vekt på tidlig barndom
- Studiepoeng: 120
- Om studiene: Alle masterstudiene er samlingsbaserte fulltidsstudier som går over to år. Etter opptak kan en søke om å få ta studiet over lengre tid. Alle masterne kvalifiserer til videre opptak på ph.d.-studier.
- Opptak: 15. april. Masterprogram som tilbys studieåret 2018/19: Master i barnehageledelse, Master i spesialpedagogikk med vekt på tidlig barndom.
- Masterprogram som tilbys studieåret 2019/20: Master i barnehagekunnskap – Barndom i et samfunn i endring, Master i barnekultur og kunstpedagogikk, Master i spesialpedagogikk med vekt på tidlig barndom
- Pris: 2 280 kr. per semester (2017–2018)

UNIVERSITETET I STAVANGER (UIS)

Utdanningssted: Stavanger

- Studie: Barnehagevitenskap – masterstudium – deltid
- Studiepoeng: 120
- Om studiene: Studiet er i utgangspunktet lagt opp som et deltidsstudium over fire år, men det er også mulig å gjennomføre på noe kortere tid. Studiet er flerfaglig og forskningsbasert.
- Opptak: Høst 2020
- Pris: Semesteravgift

OSLOMET – STORBYUNIVERSITETET

Utdanningssted: Oslo

- Studie: Master i barnehagekunnskap. Det kan velges mellom fire studieretninger (15 + 15 stp) – Barnehagepedagogikk, Barnehageledelse, Kulturbarnhagen, Unge verdensborgere i en digital tid
- Studiepoeng: 120
- Om studiet: Heltid 2 år – samlingsbasert
Deltid 4 år – samlingsbasert
- Opptak: Søknadsfrist er 15. april
- Antall plasser heltid: 15
- Antall plasser deltid: 10
- Pris: Semesteravgift og kopiavgift

NORD UNIVERSITET (UIN)

Utdanningssted: Bodø og Levanger

- Studie: Master i tilpasset opplæring med fordypning spesialpedagogikk (30 plasser), Master i logopedi (20 plasser), Master i profesjonsrettet pedagogikk (30 plasser), Master i praktisk kunnskap (20 plasser)
- Studiepoeng: 120
- Om studiet: Heltidsstudie, samlingsbasert (men kan tas på deltid)
- Opptak: 15. april søknadsfrist
- Pris: Semesteravgift

ØVRIGE MASTERTILBUD

Øvrige universiteter som ikke tilbyr konkret barnehagelærerutdanning har gjerne øvrige masterprogrammer som er aktuelle for barnehagelærerne, som

- Masterprogram i helsefag – logopedi
- Masterprogram i pedagogikk
- Master i tilpasset opplæring
- Master i utdanningsledelse (Hamar)
- Master i Spesialpedagogikk
- Master i Logopedi
- Master i Ledelse og profesjonell utvikling i utdanningssektoren

Du finner informasjon om opptakskrav og antall studie-plasser ved å gå inn på siden til det enkelte programmet.

Finnes ingen oversikt over masterstudenter

Regjeringen ønsker at flere barnehagelærere skal ta mer utdanning. Likevel finnes det ingen oversikt over antallet masterstudenter.

Et av målene i kompetansestrategien er å få flere barnehagelærere til å ta mastergrad. Til tross for det har verken Utdanningsdirektoratet (Udir) eller Kunnskapsdepartementet oversikt over hvilke tilbud som finnes, eller hvor mange som tar master i Norge.

Første Steg har forsøkt å få søker-tallene for å se utviklingen de siste årene, men det finnes ingen nasjonal oversikt over antall studenter. Administrasjonen i Kunnskapsdepartementet opplyser at de i samarbeid med Udir skal finne ut hvordan de skal måle antallet masterstudenter.

ØNSKER EN KRAFTIG OPPTRAPPING

Ifølge rapporten «Sammen om kvalitetsutvikling og kompetanseløft for fremtidens barnehager», ble det utdannet om lag 700 kandidater med barnefaglig masterutdanning i Norge i årene 2007–2016. Ifølge rapporten utdannes det om lag 110 kandidater i året med barnefaglig masterutdanning.

Fra Følgegruppen for barnehagelærerutdanningen (BLU) som står bak rapporten, anbefales det at Kunnskapsdepartementet tar inn et

mål om at mellom 15 og 20 prosent av alle barnehagelærere har barnefaglig masterutdanning innen 2027. Et mål om 15 prosent tilsvarer at 4500 barnehagelærere har master i 2027. Det betyr at det minimum må være en økning på 200 som tar master på heltid i året og 200 på deltid.

MÅ FÅ BRUKT KOMPETANSEN

– Det er svært gledelig at flere ønsker å ta master som barnehagelærer og vil bidra til enda bedre kvalitet i barnehagene, sier statssekretær Rikke Høistad Sjøberg i Kunnskaps- og integreringsdepartementet til Første steg.

– *Hva bør gjøres for at de som tar master ikke forsvinner ut av barnehagen?*

– Det viktigste for å beholde gode medarbeidere med høy kompetanse er at barnehagelærerne får brukt og utviklet kunnskapen sin, og at barnehagene er spennende arbeidsplasser. Barnehagelærere som tar mastergrad får en spisskompetanse som vil være nyttig i barnehagenes arbeid med å følge opp den nye og ambisiøse rammeplanen, sier Sjøberg.

– *Hva kan regjeringen gjøre for å hindre at barnehagelærere som tar master forsvinner ut av barnehagen?*

– Vi vet at et godt fagmiljø er viktig for å beholde kompetente og dyktige barnehagelærere i barnehagen. Derfor vil regjeringen følge opp kompetansestrategien, og bidra med ressurser som vil legge til rette for at barnehagelærere får en profesjonell utvikling og fellesskap. Vi mener også eiere bør etterspørre og honorere den kunnskapen og kompetansen som barnehagelærere med mastergrad tilfører, sier Sjøberg.

⬆ Det finnes ingen nasjonal oversikt over hvor mange barnehagelærere som tar master i Norge, men statssekretær Rikke Høistad Sjøberg i Kunnskapsdepartementet sier de jobber med saken.
Foto: Marte Garmann

Vil sette fokus på verdien av estetiske fag

Ingrid Torgersen Rotli og Mette Sandholmen er inne i sitt tredje semester som studenter ved DMMH på Master i barnekultur og kunstpedagogikk.

-Jeg opplever studiet som veldig styrkende og samlende i forhold til bakgrunnen min, sier Sandholmen, som er utdannet førskolelærer med fordypning i estetiske fag og har en mastergrad i drama og teater.

Sandholmen har en tverrkunsthaglig bakgrunn med kunst og håndverk og drama.

- Det er ikke slik at det ene faget blir brukt som metode for å fremme det andre. I stedet for å gå på bekostning av hverandre kan de utfylle hverandre. Masteren tilrettelegger for at jeg får utviklet meg videre med begge fagene, uten at jeg må velge bort noe.

Blir en bedre lærer

Rotli er utdannet er utdannet grunn-skolelærer med fordypning i kunst og håndverk og norsk. I tillegg har hun en Cand.mag. fra NTNU med musikk mellomfag, og en utdanning innen grafisk formgivning. Masterstudiet

har hun valgt fordi hun brenner for de estetiske fagenes egenverdi, og fordi hun ønsker å få en kompetanse som kan gi muligheter for videre fordypning og arbeid innen estetiske fag.

Masterstudiet gir en viktig kompetanse for alle som jobber med barn, mener Rotli.

- Vi lærer med alle sansene hele livet. Hun har valgt å skrive masteroppgave om estetisk tilnærming til læring.

- Vi må videreføre denne måten å lære på når barna begynner på skolen, sier hun. - Kunnskapen fra masterstudiet gir meg større handlekraft og utvider repertoaret mitt som lærer.

På skolebenken i voksen alder

Det går fint å være tilbake som

➤ *Vi har valgt å ta master ved DMMH som har en høy kunsthaglig kompetanse sier masterstudentene Ingrid Rotli og Mette Sandholmen.*

student i voksen alder, jeg har en helt annen erfaring og verktøykasse jeg har tatt med meg inn i studiene, sier Sandholmen. - Jeg kaster ikke bort et sekund underveis men bruker det for alt det er verdt.

Flere av masterprogrammene ved DMMH er organisert slik at det er reservert studieplasser både til nyutdannede og til de som har jobbet noen år. På denne måten er man sikret en studentmasse med sterk forankring både i praksis og den ferskeste teorien.

DMMH tilbyr masterprogrammene:

- Master i spesialpedagogikk med vekt på tidlig barndom
- Master i barnekultur og kunstpedagogikk
- Master i barnehagekunnskap
- Master i barnehageledelse

Alle er samlingsbasert.
Les mer på dmmh.no.

DronningMaudsMinne
HOGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

I Bjørnестien barnehage oppfordres de ansatte til å ta mastergrad. Både styrer Nina Sjuve (f.v.), assisterende styrer Kathrine Brekke og pedagogisk leder Ragnhild Andreassen har alle tatt masterutdanning.
Begge foto: Marie Berg

Masterutdanningen utnyttes for lite

TEKST:

Trine Melheim Næss
frilansjournalist Bergen
trinme@hotmail.com

Disse tre barnehagelærerne får brukt sin masterutdanning i barnehagen, men ikke alle gjør det. Nye stillingskategorier kan være en løsning, mener forsker.

Våre undersøkelser viser at det finnes liten, eller ingen systematisk kunnskap om hva barnehagelærere med masterutdanning gjør etter avsluttet studium, og hva de kan tilføre barnehagen, oppgir professor Solveig Østrem ved Oslo Met og førsteamanuensis Mari Pettersvold ved Universitetet i Sørøst-Norge. De har intervjuet 33 barnehagelærere om hva masterutdanningen har betydd for deres karrierevei, og konkluderer med at det er mange tilfeldigheter og store variasjoner. Potensialet utnyttes lite av barnehageeierne.

FEM MULIGE KARRIEREVEIER

Barnehagelærerne har, ifølge studien, fem karriereveier:

1. Å anvende kunnskapen for sin egen del.
2. Samme stilling som før og får i begrenset grad brukt kunnskapen fra masterstudiet.
3. Samme stilling som før og anvender kunnskapen i samsvar med organisasjonens behov.
4. Har andre stillinger i barnehagesektoren.
5. Bruker masterutdanningen som ledd i en akademisk karriere.

STYRERE BØR VÆRE POSITIVE

I Bjørnестien barnehage i Horten har flere ansatte fullført mastergradsutdanning, blant dem styrer Nina Sjuve.

– Ansatte som tar en mastergrad blir mer reflekterte, stiller flere spørsmål og bruker i større grad mer relevant, faglig argumentasjon for å endre praksis til det bedre for barna, sier Sjuve.

Dersom masterutdannede barnehagelærerne skal bli værende i barnehagen, må lønns- og arbeidsvilkår reflek-

SØKER BARNEHAGER TIL FORSKNINGSSAMARBEID

Forskere fra DMMH, UiA og USN søker kontakt med kommuner og/eller barnehager som jobber med systematisk bruk av masterkompetanse – eller kan tenke seg å gjøre det, og som vil ha oss med på laget. Interessert i å høre mer? Ta kontakt med mari.pettersvold@usn.no

⬆ Bjørnестien barnehage i Horten har flere barnehagelærere med mastergrad.

tere utdanningen, sier styreren. Hun mener også styrere bør tilrettelegge, slik at det er mulig å gjennomføre masterutdanning som videreutdanning.

FLERE TUSEN SKILLER I LØNN

Helene Lund påpeker at de som tar master utdanner seg til en usikker karriere. Hun er prorektor for FoU ved NLA Høgskolen i Bergen.

– Mange studenter var frustrert, fordi de visste at valgte de å jobbe med barnehagebarn istedenfor skolebarn, skilte det flere hundre tusen i lønn, sier Lund. Hun mener det er et problem at barnehageeierne, både kommunale og private, ikke etterspør kompetanse. Hun etterlyser politisk vilje til satsing.

– Hvis ikke de masterutdannede blir verdsatt i barnehagen, vil de forsvinne, sier Lund.

Styrer Sjuve i Bjørnестien tror det etter hvert vil bli femårig utdanning i barnehagen.

– Men for å få det til, må lønnsvilkår og arbeidsvilkår endres, som lønn etter kompetanse som lærerne og mer tid til før- og etterarbeid, sier hun.

OPPSLUKT AV DAGENS GJØREMÅL

Pedagogisk leder Ragnhild Andreassen i Bjørnестien barnehage er til tider frustrert over at det er liten tid til felles refleksjon og faglig fordypning. Hun avsluttet masteren høsten 2017.

– Generelt erfarer jeg at kolleger er interessert i kunnskap. Jeg har stor tillit og frihet i arbeidet. På den måten opplever jeg at jeg får brukt min kompetanse. Jeg kan likevel ikke se at barnehagen, som institusjon, er klar til å utnytte potensialet som ligger i mastergradene. Til det er jeg altfor oppslukt av gjøremål, sier Andreassen.

Assisterende styrer, Kathrine Brekke, i Bjørnестien mener barnehagen trenger barnehagelærere med master, fordi de får et nytt blikk på barnehagen.

– For mange med master er det ikke så fristende å bli, fordi arbeidsoppgavene er veldig like enten man har master, eller er fagarbeider. De får heller ikke høyere lønn, sier Brekke.

EGNE STILLINGSKATEGORIER

Ragnhild Andreassen tror på strukturelle endringer, som en stillingskategori forbeholdt mastergrad, der både arbeidsoppgaver og lønn er inkludert.

– Egne stillingskategorier tror jeg er det viktigste insentivet for at masterutdannede skal få brukt kompetansen sin, støtter forsker Mari Pettersvold.

Et sted å begynne kan være å kreve masterkompetanse for å ha lederstillinger, sier hun.

– Dette må gjøres på en måte der profesjonsfellesskapet ivaretas. *Ulike* oppgaver betyr ikke *mindre og mer viktige* oppgaver, sier Pettersvold. Hun er initiativtaker til prosjektet «Masterlaboratorium», som går ut på å få med kommuner, eller enkelte barnehager i fire regioner for å prøve ut ulike

⬆ – Hvis ikke de masterutdannede blir verdsatt i barnehagen, vil de forsvinne, mener Helene Lund, prorektor for FoU ved NLA Høgskolen i Bergen. Foto: Solfrid Øvrebø Ebbesen

⬆ Forsker Mari Pettersvold tror nye stillingskategorier kan bidra til at masterutdannede får brukt kompetansen sin i barnehagen. Foto: Høgskolen i Sørøst-Norge

modeller for bruk av mastergradskompetanse. Det er et samarbeid mellom USN og UiA, DMMH og Oslo Met.

FINNES STILLINGSKODE ALLEREDE

– Å legge til rette for flere stillinger og anerkjenne masterkompetansen, vil bidra til å styrke det faglige miljøet og føre til at flere blir i barnehagen, sier nestleder Hege Valås i Utdanningsforbundet. Hun mener også lønnsnivået må heves. Det er barnehageeier som bestemmer barnehagelærernes lønn. Valås sier mange med masterkompetanse opplever liten, eller ingen lønsmessig uttelling, og mener det er viktig at arbeidsgiver verdsetter kompetansen gjennom lønn og arbeidsoppgaver. Nestlederen sier det finnes en stillingskode med masterkrav i kommunene. Private barnehagers landsforbund (PBL) har også bestemt at videreutdanning skal gi uttelling i lønn. utfordringer er, ifølge Valås, at det blir tatt i bruk.

Les hele fagartikkelen om fem mulige karriereveier med mastergrad av Solveig Østrem og Mari Pettersvold på side 48.

↑ Nestleder Hege Valås i Utdanningsforbundet sier det finnes en stillingskode med masterkrav i kommunene, og sier utfordringen er at den blir tatt i bruk. Foto: Stig Weston

ANNONSER

Samarbeid med foreldrene på nett

Gi foreldrene all informasjon på ett sted. PBL Mentor Kidplan gjør det enkelt å registrere alt som skjer i barnehagen og holde foreldrene oppdatert.

Les mer og prøv gratis i 30 dager!
pblmentor.no/kidplan

✓ Kommunikasjon ✓ Barnelogg ✓ Foreldre-app ✓ Egen nettside

KJØP BOK ELLER GÅ PÅ KURS – LÆR OM HVERDAGSMAGI–

I denne boka finner du oppskriften på hvordan de ansatte i barnehagen kan få bedre tid til å være sammen med barn. Hvordan hverdagsaktiviteter kan brukes i det daglige arbeidet. Her finner du alt fra praktiske oppgaver du kan gå i gang med umiddelbart, til hvordan personalet kan finne igjen at det å plante en blomst inneholder alle fagområder i rammeplanen. Boka er enkel og inspirerende for alle som ønsker å gi barn en meningsfull og god hverdag!

www.husmannspedagogikk.no/bok
www.barnehagekursportalen.no

Mange assistenter vil gjerne ha mer opplæring og synes de ikke kjenner rammeplanen og det barnefaglige språket godt nok, viser studie.

TEKST OG FOTO:
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

↑ Universitetslektorene Maria Brennhovd (f.v.), Lise Hannevig, Alona Laski og Henna Naustheller ved Oslo Met har kurset 130 assistenter i tema som rammeplanen, lek, læring, samspill og språk.

Assistenter vil gjerne lære mer

Nå har 130 assistenter deltatt på en fire dagers opplæring ved Oslo Met. Opplæringen er et resultat av universitetets samarbeid med praksislærere, og er et pilotprosjekt.

– Mange av våre studenter er tidligere assistenter, og vårt inntrykk er at de i liten grad fikk strukturert opplæring i hva rammeplanen betyr for arbeidet, sier universitetslektor Lise Hannevig ved institutt for barnehagelærerutdanning ved Oslo Met.

GRUNNKOMPETANSE

Universitetslektor Alona Laski har forsket på fagarbeidere i barnehagen, og forskningen viser at mange assistenter ikke kjenner rammeplanen og det barnefaglige språket godt nok.

– Men de lengter etter pedagogisk ledelse og vil ha opplæring og veiledning, sier Laski.

Ifølge den nye kompetansestrategien for barnehagen skal assistentene ha barnefaglig grunnkompetanse. Det er barnehageeiers ansvar å sørge for at ansatte har kunnskap om barnehagens samfunnsmandat, ansvar og innhold.

– Mange assistenter har fagbrev, men de har ulik forståelse av begreper, som synet på lek og læring. Det kan bli en utfordring ikke å ha et felles språk når de jobber sammen, sier Hannevig.

MOTIVERT TIL Å LÆRE

Temaet på opplæringen er satt sammen etter innspill fra praksislærere og assistenter. Opplæringen har vært gratis.

– Målet har vært å styrke assistentenes faglige begrunnelse for eget arbeid, og hvor viktige de er for hvert enkelt barn, sier universitetslektor Maria Brennhovd. Assistentene har fått oppgaver mellom samlingene for å diskutere egen praksis.

– Vi er overveldet over hvor opptatt og motivert assistentene er av å lære og utvikle seg, sier Hannevig. Hun vet ikke om de fortsetter med opplæringen, men sier det kan være et bidrag i diskusjonen om hva barnefaglig grunnkompetanse skal være.

ET LØFT FOR BARNEHAGEN

– Opplæringen har gitt et løft til alle i hele barnehagen. Assistentene sier de har fått økt motivasjon i jobben, og bruker det de har lært. En sier hun er mer aktiv i barnas lek etter kurset, og

det er fantastisk, sier styrer Camilla Skredderstuen Stolpe i Kardemomme barnehage i Oslo.

Fagarbeiderne og deltakerne Heidi Marie Klever og Monica Haugerud i Korshagen barnehage på Skedsmokorset synes det har vært nyttig å diskutere erfaringer med andre. «Kurset har hjulpet meg å tenke faglig, og ha rammeplanen i bakhodet» er et av svarene på evalueringen etter samlingene. 61 prosent av deltakerne føler seg trygge på å reflektere og stille spørsmål rundt praksis.

Utdanningsdirektoratet har ikke tall på hvor mange assistenter som har fått, eller trenger barnefaglig grunnkompetanse, ifølge seniorrådgiver Kjersti Okkelmo. De er i gang med å utvikle nasjonale rammer for hva grunnkompetansen skal være, og regner med de er klare i 2019.

– Det er i dag ingen krav om at assistenter skal ha gjennomført tiltak for å få barnefaglig grunnkompetanse. I dag er det stor variasjon i hvordan opplæringen gjennomføres og inneholder, sier Okkelmo. Fylkesmannen skal opprette regionale samarbeidsfora, der de skal planlegge bruken av statlige penger til kompetanseutvikling i barnehagene.

Tips oss om ny forskning og
nyheter på forstesteg@udf.no

TEKST:
Line Fredheim Storvik

FOTO:
Fotolia.com

Barn med usynlige venner er kreative

Albert Åberg har Skybert som ingen andre kan se, og Lillebror har Knerten. Barn med usynlige venner er ikke mer ensomme enn andre barn, viser en gjennomgang av dansk forskning på området. De er tvert imot kreative og fantasirike og ikke uttrykk for en vrangforestilling. Barna kan skille mellom fantasi og virkelighet, ifølge forsker Thomas Gitz-Johansen ved Roskilde Universitets Center for Daginstitutionsforskning. En usynlig venn kan være nyttig for barns utvikling, som at en sjenert jente har en usynlig venninne som fører ordet for henne. Usynlige venner er vanligst fra 5–8-årsalder. *(forskning.no)*

«DET FINNES IKKE VANSKELIGE
BARN, BARE BARN SOM HAR
DET VANSKELIG.»

LIV BERIT HEIMSTAD TØNNESSEN

NYTT SENTER FOR BARNEHAGEFORSKNING

Filiorum heter det nye senteret for barnehageforskning ved Universitetet i Stavanger (UiS) som ble åpnet i høst. Det er finansiert av Forskningsrådet med 25 millioner over fem år. Målet er å bidra til økt kvalitet i barnehage-sektoren. De skal forske på barns trivsel, utvikling, lek og læring. Navnet på senteret er fra latin og betyr barn. Det består av forskere fra Institutt for barnehagelærer-utdanning, Lesesenteret, Læringsmiljøsentret, Handelshøgskolen og Institutt for sosialfag ved UiS. *(uis.no)*

624.000

kroner er årslønnen til en leder i barnehagesektoren i snitt i Norge. Det er 18 prosent mindre enn for ledere i andre bransjer, ifølge Norsk Ledelsesbarometer 2018. Lederårslønnen er i snitt 738.600 kroner på landsbasis og lederne i olje- og gasssektoren tjener mest. *(lederne.no)*

NYUTDANNEDE HAR KRAV PÅ VEILEDNING

Alle nyutdannede og nytilsatte lærere i barnehage og skole skal få veiledning for å sikre en god overgang fra studie til jobb, ifølge Kunnskapsdepartementet. Målet er å gi de nye lærerne et bedre grunnlag i møte med barna, mulighet til å videreutvikle seg og motivere til å bli i yrket. *(regjeringen.no)*

Foreldres mobilbruk kan skade barna

Forskere og helsesøstre frykter at barn kan få atferdsproblemer på grunn av foreldrenes mobilbruk. I en amerikansk studie som har samlet resultater fra 27 land er foreldre som blir distraheret av mobilen mindre sensitive ovenfor barna. Det er høyere konfliktnivå i familien, og barna skader seg mer.

– Møter du ikke barnets behov, er det en risiko for at barnets emosjonelle utvikling blir forstyrret, sier psykologspesialist Klara Øverland ved Læringsmiljøsentret. Det er viktig å være sensitive for små barns nonverbale kommunikasjon ved å smile, nikke, riste på hodet og snakke tilbake til barnet. (forskning.no)

Parkdress for voksne

Lek med barn krever at du kan både hoppe, bøye, tulle og tøyse, samtidig som du holder deg varm og tørr. Heldresser for voksne er ofte stive og vanskelige å bevege seg i. Derfor bestemte gründerne av Hoppin-dressen seg for å lage en dress til voksne som er daglig ute med barn, slik som barnehageansatte. Sammen har Silje Strand og Christine Fuglestad Topland 23 års erfaring med å utvikle funksjonelle klær. De får tilbakemelding fra et ekspertpanel på hvordan dressen kan bli enda mer praktisk for utebruk, i aktivitet og lek. (hoppin.no)

Foto: Studio Design

Barn som stammer må få tidlig hjelp

1 av 10 barnehagebarn stammer. Jo raskere de får hjelp, jo mer sannsynlig er det at de slutter å stamme og får et bedre liv som voksne, viser ny doktorgrad. 38 barn deltok i studien. Barn som stammer kan få dårlig selvtillit og trekker seg tilbake sosialt. Det kan skyldes mobbing, eller at andre barn og voksne ikke har tålmodighet til å høre på hva de har å si, ifølge forsker Linn Stokke Guttormsen. De fleste begynner å stamme når de er mellom to og fire år. Logoped og eksponeringsterapi er den beste behandlingen. (forskning.no)

10

prosent av danske barn starter i barnehagen når de er mellom 6 og 9 måneder, viser en undersøkelse danske Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL) har gjort blant 533 ledere og 3.148 pedagoger. 82 prosent av barna starter da de er mellom 10 og 12 måneder. (Børn & Unge)

TEKST:

Merete Sillesen
frilansjournalist
ramesil@hotmail.com

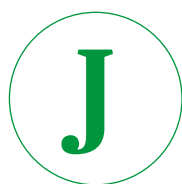
FOTO:

Charlotte Wiig
fotograf
mail@charlottewiig.com

Pensjonisten Karl August er barnehagebarnas turkamerat

Den pensjonerte naturfaglæreren Karl August Haslestad er med barnehagebarna på tur hver uke. Lønningen er glade barn. Pensjonisten mener lærere har mye å lære av barnehagelærere.

eg stortrives på tur sammen med barna, og lærer noe hver eneste dag, sier Karl August Haslestad, som har vært med barn i Birkebeineren friluftsbarnhage på Lillehammer på tur hver uke de siste åtte årene. Da han så stillingsannonsten var han ikke i tvil om at han måtte søke: «Søkes: Turkamerat. Lønn: Glade barn.»

LÆRER AV HVERANDRE

Birkebeineren barnehage ligger på Lillehammer, med fantastiske turmuligheter rett utenfor døra.

Daglig leder Line Elisabeth Dalseng (43) forteller at sykefravær både hos barn og voksne er lavt. Det er også

svært lite gjennomtrekk av ansatte.

– Vi er ikke i tvil om at grunnen til at vi holder oss så friske, er at vi er mye ute, sier Line.

En ny studie fra Universitetet i Oslo viser at barn som er mye ute i barnehagen, blir mer konsentrerte, mindre hyperaktive og flinkere til å dele. Line Elisabeth Dalseng er glad for at resultatet av studien bekrefter det de har trodd på hele tiden, at det er bra for barnas helse å være mye ute. De kommer til å fortsette med turer og utelek, og at de minste sover ute i vogner.

STUDERER SMÅKRYP

Når Første Steg besøker barnehagen, pøser regnet ned. Det affiserer overho-

Den pensjonerte naturfaglæreren Karl August Haslestad stortrives på tur sammen med barnehagebarna og daglig leder Line Elisabeth Dalseng i Birkebeineren friluftsbarnehage på Lillehammer. Eirik Melgård Sæther (5) (f.v.) og Henrik David Stange (5) er spente på om noen har flyttet inn i fuglekassa.

1. Karl August (f.v.), Maja Aminda Vold (4) og Elise Falkenberg Gunstad (4) studerer edderkoppspinn. 2. Karl August forklarer barna hvordan man kan se forskjell på ulike trær.

VED Å LA BARN STILLE
SPØRSMÅL OM DET DE SER,
LUKTER, HØRER OG SANSER,
LÆRER BARN MYE MER ENN DE
KAN GJØRE VED Å SITTE STILLE
VED EN PULT.

BIRKEBEINEREN FRILUFTSBARNEHAGE

- Privat barnehage på Lillehammer
- Én småbarnsavdeling med 9 barn, og én storbarnsavdeling med 18 barn.
- 7 ansatte: 5 kvinner og 2 menn mellom 25 og 74 år. Eldstemann er den pensjonerte naturfaglæreren Karl August Haslestad, som er med på tur hver mandag.

det ikke barna. De skal på tur med Karl August og flere av de ansatte. Noen av de største barna bruker morgenen til å skjære opp grønnsaker. De går til Årestua, der de koker og spiser grønnsaksuppen.

Underveis på turen får barna øye på mye rart, både elgbæsj, spindellev og andre mysterier, som må utforskes. De flokker seg rundt Karl August, som fisker forstørrelsesglasset opp av lommen, slik at de minste småkryp kan studeres. Barna finner også sjokoladepapir og plast. Karl August benytter anledningen til å snakke litt om miljø og kildesortering. Her er det ingen som maser om klokka, turen tar akkurat så lang tid som den tar.

EGEN GRILLHYTTE

Barnehagen har også en grillhytte, hvor de arrangerer leirruker. Hyttene ligger i gåavstand fra barnehagen, også for små bein, og begge har ildsteder.

– Siden vi er ute i all slags vær, er det viktig at barna har hensiktsmessige klær og fottøy. Og foreldrene leverer like gjerne på en av hyttene som i selve barnehagen, når vi har lagt opp til det. Vi får tilbakemeldinger om at barna er glade i friluftsliv utenom barnehagetiden også, forteller Line.

LÆRER MER ENN Å SITTE STILLE

– Jeg tror skolelærere har mye å lære av barnehagelærere, sier pensjonisten Karl August.

– Ved å utnytte barnas iboende vitebegjærighet, la dem stille spørsmål om det de ser, lukter, hører og sanser, lærer barna mye mer enn de noen gang kan gjøre ved å sitte stille ved en pult. Vi mennesker er skapt til bevegelse, mener pensjonisten.

Line forteller at det aldri har oppstått konflikter mellom barnehagelærerne og skolelæreren. Karl August blander seg ikke inn i driften av barnehagen, han kommer tvert imot inn som et friskt pust, med en sekk full av visdom, som han øser raust av.

– Og jeg fortsetter gjerne som turkamerat så lenge helsa holder, sier den spreke pensjonisten.

3. Maja Aminda Vold (f.v.) og Elise Falkenberg Gunstad koser seg med grønnsaksuppe laget på åpent ildsted. **4.** Elise (f.v.) og Maja sammen med Karl August i Årestua, som er barnehagens egen grillhytte. **5.** Eirik Melgård Sæther og Henrik David Stange er gode venner, som stortrives ute på tur i barnehagen. **6.** Elise og daglig leder Line Elisabeth Dalseng i Birkebeineren friluftsbarnhage på Lillehammer snakker om elgbøsjen guttene fant.

UTELEK I BARNEHAGEN GIR MER KONSENTRERTE BARN

Barn som er flere timer utendørs i barnehagen er mer konsentrert og flinkere til å dele, viser forskning.

Mye utendørs lek i barnehagen ser ut til å forebygge urolighet hos barn både på kort og lengre sikt, sier psykolog og forsker Vidar Ulset ved Universitetet i Oslo.

Han har fulgt 565 barnehagebarn i kommunene Gran og Lunner på Hadeland i fire år. Studien viser at barn med flere timer utendørs i barnehagen, var mer konsentrerte, mindre hyperaktive, flinkere til å dele og å være en god venn. Effektene holdt lenge, helt til barna begynte i andre klasse.

UTELEK = ROLIGE BARN

– Det er mange som tror at barn som får løpe fritt rundt og utfolde seg ute, kan få problemer med å starte på skolen. Vi har tvert imot sett at barn som får klatre i trær, har grønne omgivelser og får leke uten restriksjoner, kan bli mer oppmerksomme og rolige når de begynner på skolen, sier Ulset. Forklaringene er flere.

HODET FÅR HVILE

En forklaring er at grønne omgivelser kan ha en positiv effekt på barnas oppmerksomhet.

Forskeren forklarer at oppmerksomheten kan sammenlignes med en muskel. Naturen er rik på syns- og

hørselsinntrykk, som krever lite av vår oppmerksomhet, slik at den får hvilt seg og er klar til å brukes igjen.

– En annen forklaring kan være at barna er mer fysisk aktive ute, eller at de gjør ting annerledes når de er ute, sier Ulset.

OM STUDIEN

- Gjort blant 565 barnehagebarn fra 28 norske barnehager i kommunene Gran og Lunner på Hadeland i fire år.
- **Mål:** Finne ut om aktiviteter utendørs i omgivelser rike på natur kan bidra til små barns kognitive utvikling, og beskytte dem mot psykiske vansker senere i livet.
- **Resultat:** Barn med flere timer utendørs i barnehagen er mer konsentrerte, mindre hyperaktive, flinkere til å dele og å være en god venn. Dette effekten varer helt til barna går i andre klasse.
- **Oppfølging:** Barna i studien skal følges over 10 nye år med mål å finne ut om utendørs omgivelser har noe å si for psykisk helse.

Kilde: Doktorgradsstipendiat Vidar Ulset Ved Universitetet i Oslo (UiO) og forskere fra University of Montreal og University of Quebec i Canada.

“

BARN SOM FÅR KLATRE I TRÆR, HAR GRØNNE OMGIVELSER OG FÅR LEKE UTEN RESTRIKSJONER, KAN BLI MER OPPMERKSOMME OG ROLIGE NÅR DE BEGYNNER PÅ SKOLEN.

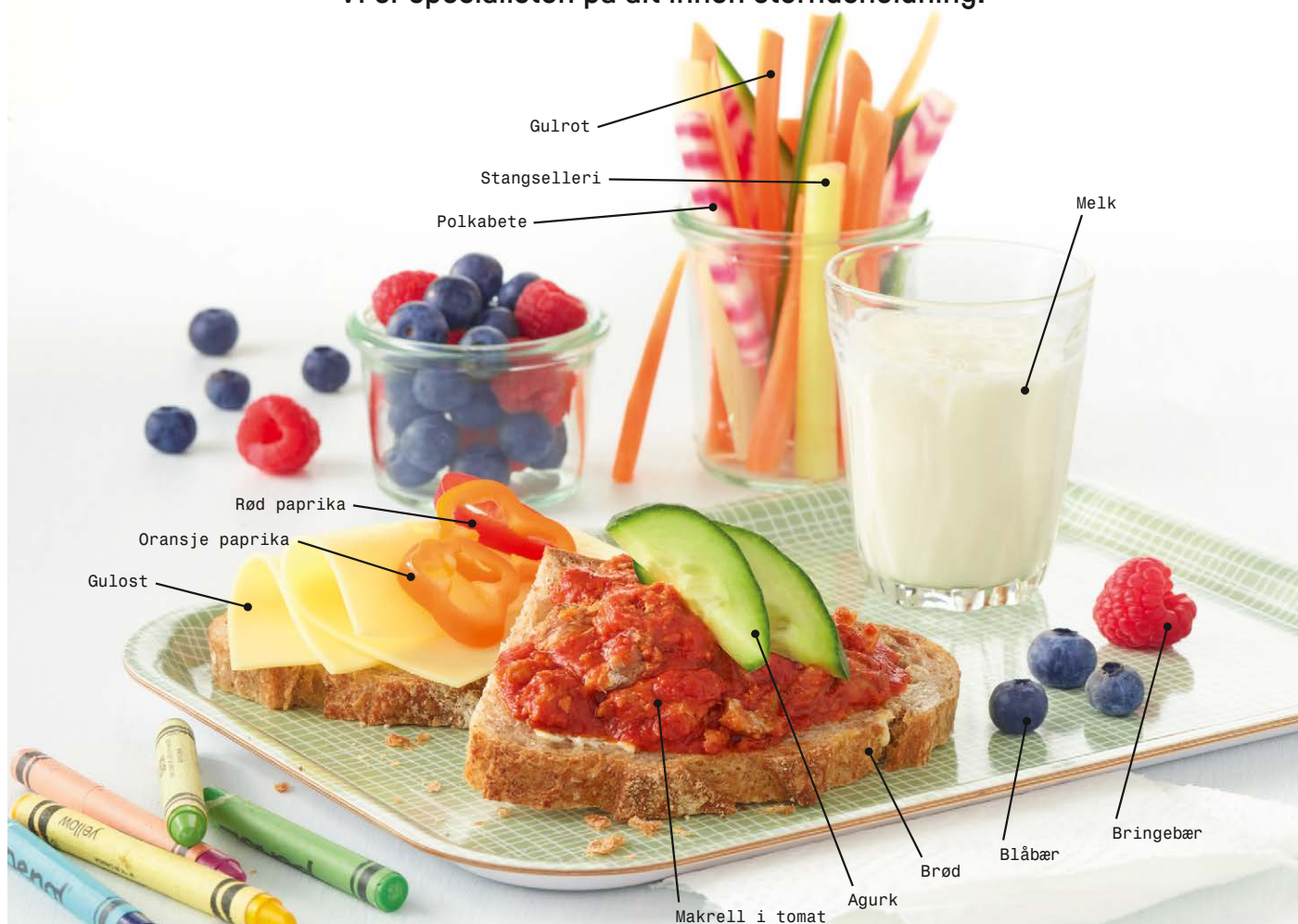
SERVICE
GROSSISTENE

Servicegrossistene presenterer

Dagens høydepunkt

Våre minste fortjener det beste.

Vi er spesialisten på alt innen storhusholdning.

Agder Grossisten AS / Arne Sjøle AS / Cater Drammen AS / Cater Mysen AS / Cater Kongsvinger AS / D. Danielsen AS / Encon AS / EuroSupply AS
 Haugaland Storhusholdning AS / Måkestad Engros AS / Måkestad Engros Øst AS / Måkestad Engros Larvik AS / Nær Engros AS / Nær Engros Levanger AS
 Nær Engros Trondheim AS / Paul Nygaard AS / Safari Engros AS / Selboe & Aasebø AS / ServiceNord Engros AS
 SG Møre avd. Sunnmøre Engros AS / SG Møre avd. TP-Engros AS

bestill på sg.no

Berøring gir færre konflikter og mer ro

Daglig berøring, eller massasje til barnehagebarn under 2 år gir færre konflikter og større nærhet, viser ny forskning.

TEKST:
Miriam Lykke Schultz
frilansjournalist, Danmark
ms@stickelberg.dk

Pedagogene ser også barna i et nytt lys, og blir glad i selv de mest krevende barna. – Massasje og berøring er ikke de mest brukte redskapene i pedagogenes verktøykasse, og det er synd. Berøring, massasje og nonverbal kommunikasjon er ikke bare viktig for barns utvikling, men gir også mer ro, nærvær og færre konflikter, sier lektor Lone Svinth ved Danmarks institut for pædagogik og uddanning (DPU), Aarhus Universitet. Det styrker også barnets selvregulering og utvikling av sosial kompetanse, ifølge forskeren.

STARTET MEG EGNE ERFARINGER

Resultatene kommer frem i det danske forskningsprosjektet *Barnet i Centrum*.

Lone Svinth har sammen med 13 pedagoger undersøkt hvilken betydning berøring og massasje har for samspill og nærværet mellom pedagogen og barnet, og barna imellom.

Ideen til studien kom fra pedagogene selv, som så at små

Berøring hjelper små barn som havner i konflikter og får sinneutbrudd med å finne ny ro, ifølge dansk barnehageforskning. (Barna på bildet er ikke de som omtales i saken). Illustrasjonsfoto: Fotolia

⬆ – Berøring, massasje og nonverbal kommunikasjon er ikke bare viktig for barns utvikling, men gir også mer ro, nærvær og færre konflikter, sier lektor Lone Svinth ved DPU, Aarhus Universitet Foto: Aarhus universitet

barn som ofte havnet i konflikter, fikk sinneutbrudd og slet med å finne ro. Samtidig erfarte pedagogene at berøring og massasje hjalp barna.

FJERNET URO OG SINNE

I forskningsprosjektet fikk pedagogene veiledning i bruk av en pensel til å berøre barna med og finger- og kroppsmassasje. De nye verktøyene ga klare resultater. «Da vi forsiktig strøk penselen på en av guttene som har vansker med å roe seg etter et raserianfall og som vi ikke får kontakt med, begynte han å slappe av», forteller en av pedagogene i studien. En annen pedagog fortalte at berøring og massasje førte til at barna sa mer ifra, ble tryggere på seg selv og

“

BERØRING KAN VÆRE EN EFFEKTIV MÅTE Å KOMMUNISERE PÅ OG MØTE DET NONVERBALE BARNET.

lettere forsto andre. Barna fikk et tettere bånd til hverandre, de ble mer avslappet og åpne og begynte å klemme hverandre spontant. Massasjen ga barna en ro, som gjorde det lettere for dem å takle vanskelige situasjoner. Den bidro til god stemning, og at barn som kjedet seg fikk ro og ble klar til å leke igjen.

BERØRINGSANGST

Det er flere grunner til at massasje og berøring er oversatt som pedagogiske verktøy, mener Lone Svinth. Dagens store fokus på barns verbale språkferdigheter i barnehagen overskygger det faktum at 93 prosent av menneskelig kommunikasjon er nonverbal, og at barns læring også omfatter kroppslige og følelsesmessige erfaringer, ifølge universitetsektoren.

– 0–2-åringene sliter med å uttrykke seg verbalt. Det kan føre til frustrasjon og raseriutbrudd. Berøring kan være en effektiv måte å kommunisere på og møte det nonverbale barnet, mener Svinth. Den andre grunnen er en økt angst for berøring i danske barnehager. «No-touch»-politikken fra blant annet USA har kommet til Danmark.

FORANDRET SYN PÅ BARNET

Lone Svinth mener pedagogene gjennom berøring og massasje kan styrke voksen-barn-relasjonen, og bidra til at barnet får et godt forhold til egen kropp.

– Barnet lærer forskjellen på å være urolig og oppjaget eller rolig og avslappet, og berøring styrker også de voksnes ansvarsfølelse overfor barnet, mener universitetsektoren.

Berøring med en pensel og massasje førte til at barna sa mer ifra, ble tryggere på seg selv og lettere forsto andre, ifølge studie. (Barna på bildene er ikke de som omtales i saken). Begge foto: Aarhus Universitet

En av deltakerne i studien forteller hvordan et barn hun opplevde som slitsomt og belastende, falt til ro under massasjen, og pedagogen begynte å se barnet i et nytt lys.

– Pedagogen beskriver rørende hvordan hun plutselig så gutten som et elskelig barn, forteller forskeren.

REDDE FOR Å TA PÅ BARN

Lektor Ole Henrik Hansen ved DPU, Aarhus Universitet forteller at berøring hjelper de minste barna med å oppdage seg selv. Han leder forskningsprosjektet *Barnet i Centrum*. Når barna får massasje, eller blir rørt ved merker de hvor noe starter og slutter. Stresshormonet kortisol går ned, mens kjærlighetshormonet oksytocin skilles ut og gir barnet en følelse av velvære, ifølge Hansen. Men det forutsetter at den som berører barnet har sympati for barnet og omvendt.

– Overgrepssaker har gjort mange pedagoger redde for å ta på små barn. Det påvirker det nære samspillet mellom pedagogene og de minste barnehagebarna, mener Hansen.

– Ingen ønsker å bli mistenkt for overgrep på et barn. Men angsten for mistanken må veies mot de små barnas

behov for fysisk kontakt. For de minste barna er berøring ikke bare et behov, men viktig for utviklingen, understreker Hansen.

– Hvis vi ønsker at barna våre som i løpet av dagen er mange timer sammen med andre enn foreldrene, skal utvikle seg best mulig må vi finne måter å være fysisk nær barna på uten at det kan misforstås. Små barns trivsel og utvikling er avhengig av kos og berøring, sier Hansen.

⬆ – Overgrepssaker har gjort mange pedagoger redde for å ta på små barn. Det påvirker det nære samspillet mellom pedagogene og de minste barnehagebarna, mener lektor Ole Henrik Hansen ved DPU, Aarhus Universitet. Foto: Aarhus universitet

ANNONSE

OUTSOURCING AV BARNDOMMEN

I tilfelle følelsene ikke harmonerer med å bringe de aller minste til barnehagen for tidlig, kan boken hjelpe deg til å forstå hvorfor.

Ingenting i barndommen gir mening, så lenge vi ikke forstår barnets behov for tilknytning.

JENS O. ENOKSEN

KOLOFON

TEKST:

Nuria Oliu Moe
pedagog, fagformidler,
forfatter og kursholder
nuria@oliu.net

HVEM ER JEG SOM KAN KRENKE ET BARN?

Fører stress, tidspress og rutiner til at jeg oppfører meg avvisende og respektløst for barna i barnehagen?
Barna både ser og merker krenkelser.

E

r det slik at stress, tidspress og rutiner får meg til å oppføre meg avvisende og respektløs mot barna i barnehagen?

Eller er jeg kanskje blitt en «gjenganger», som fortsetter å behandle barn på samme måten som jeg ble behandlet som barn? Kompetansen min blir summen av kunnskap, empati for barn og kraften til å handle, utøve og forvalte kunnskap i praksis.

Å FORHOLDE SEG TIL BARN

Hva er det som kan få meg til å ubevisst handle negativt når det gjelder et barn? Hva er det som ligger gjemt langt inne i meg, som jeg må ta frem i lyset og se nøye på? Det første blir å spørre meg selv hvilket syn har jeg på et menneskebarn. Forholder jeg meg til barn som objekter som jeg kan herje og gjøre som jeg vil med, eller som subjekter; unike og verdifulle individer, med rett til egenverd, rett til omsorg, som føler seg elsket og ønsket, og som bli tatt vare på og blir bekreftet?

Minner jeg barnet hvert øyeblikk på barnets verdi og gir det nytt mot,

eller handler jeg i motsatt retning, som strider mot barns rettigheter?

SER BARNDOMMEN I ØYNENE

Noen kan få seg til å si: «Jeg klarte meg som barn, det ble også folk av meg!» Hva betyr egentlig det? Det kan bli smertefullt å se barndommen din i øynene. Det er en langvarig prosess. Men nå er nå. Og barns rettigheter er kommet for å bli. Det blir min kunnskap hvis jeg tar den til meg, blir bevisst det, og forvalter det i hverdagen.

Men samtidig må jeg se min kjærlighet til barnet under lupen **Empatien**. Unner jeg barnet det gode? Har jeg lyst til å gi barnet glede, kjærlighet, verdighet og mot? Har jeg lyst til å la barnet delta, bidra, til å forstå ut fra egne forutsetninger, til å gjøre det barnet impulsivt ønsker, og å unne barnet å oppleve sammenheng i sitt liv, der hvor det indre og det ytre møtes? Er jeg sjenerøs nok til det?

MED KUNNSKAP OG HJERTE

Så må jeg **handle**. Med kunnskap i hodet og empati i hjertet. Våge å velge å ville det, og ta ansvar for å få det til. Er jeg bevisst mine handlinger,

holdninger og tanker? Det er mye som passerer uten at jeg legger merke til det. Forsømmer jeg barn også med det jeg unnlater å gjøre, eller når jeg unnlater å korrigere andre voksne i relasjon med barn? Kanskje det handler om min egen feighet og frykt, dersom jeg ikke gjør det?

BARNET MERKER KRENKELSER

Krenkelser. Bevisste og ubevisste. Jeg har latt være å gjøre noe godt nok. Forsømmelser som setter barns verdighet ut av spill er en erklæring om inkompetanse, hvor barnets liv blir stumt, og hvor barnets personlige utbytte blir tapt. Også usynlige krenkelser. Men barnet ser og merker.

Jeg må ta lupen frem, våkne opp og se nøye på min praksis. Først da er jeg i stand til å velge innhold og struktur i barnehagen. For krenker jeg barn, så er det ikke langt unna at barna tar etter. De gjør det. Så det er hos voksne – hos meg og deg – at det hele begynner.

I hvert nummer inviterer vi fagfolk som jobber opp mot barnehager til å skrive om et tema de brenner for.

Presset på utvikling og innovasjon vil bli tydelig i fremtiden, og det vil kreve barnehagelærere med mer faglig kompetanse, sier professor Kjetil Børhaug og førsteamanuensis Marit Bøe i ekspertutvalget som har sett på barnehagelærerrollen.

Nye krav til fremtidens barnehagelærere

TEKST OG FOTO:
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

Fremtidens barnehagelærere må ha solid fagkompetanse og tåle stadig nye krav om utvikling. De må få faglig frihet og styrerne bør ha mastergrad, ifølge ny rapport.

Barnehagelærerrollen er en kompleks profesjonalitet. Den handler ikke bare om å håndtere barn, men også om hva de gjør i møte med foreldre, kollegaer, egen organisasjon og forskning, i tillegg til forventninger og press både innenfra og utenfra, sier leder Kjetil Børhaug i ekspertgruppen som nylig la frem sin rapport om hvordan barnehagelærerrollen skal utvikles. Han er

professor ved Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen.

FORVENTNINGER FRA MANGE

Ekspertgruppa har samlet mer enn 700 forskningsartikler- og rapporter for å dokumentere hva vi vet om barnehagelærerrollen allerede.

– Vi finner ingen skolsk barnehagelærer, men en som står integrert i omsorg, lek og læring. Tidligere ble barnehagelærerne oversett og mar-

EKSPERTGRUPPA

Disse har sittet i gruppa som har sett på hvordan barnehagelærerrollen er og bør utvikles fremover:

- **Kjetil Børhaug**, professor Universitetet i Bergen (leder)
- **Marit Bøe**, førsteamanuensis ved Universitetet i Sørøst-Norge
- **Helene Berntsen Brennås**, avdelingsleder Nardosletta barnehager, Trondheim
- **Øyvind Hornslien**, daglig leder Betha Thorsen Kanvas-barnehage, Oslo
- **Gerd Sylvi Steinnes**, førsteamanuensis Høgskolen i Volda
- **Thomas Moser**, professor Høgskolen i Sørøst-Norge, Institutt for pedagogikk, Campus Vestfold
- **Anton Havnes**, professor Senter for profesjonsstudier, Høgskolen i Oslo og Akershus
- **Anne Myrstad**, førstelektor Universitetet i Tromsø, Institutt for pedagogikk og lærerutdanning
- **Kari Hoås Moen**, førstelektor Høgskolen Dronning Mauds Minne
- **Hege Fimreite**, instituttleder Høgskolen på Vestlandet, Institutt for barnehagelærerutdanning i Sogndal

Les mer: nettsteder.regjeringen.no/barnehagelarerrollen/ekspertgruppen/

ginalisert. Nå får de ikke være i fred og møter forventninger fra politikere, eiere, foreldre, Utdanningsdirektoratet og pedagogiske programmer, sier Børhaug og påpeker at barnehagelærerrollene har blitt en utadrettet rolle.

– Presset på utvikling og innovasjon vil bli tydelig i fremtiden, og det vil være en rolle som vil kreve mer faglig kompetanse, sier professoren. Marit Bøe i ekspertgruppa sier barnehagelærerne i fremtiden vil møte krav om å kunne begrunne hvorfor de gjør ting, og hva de satser på.

– Barnehagelærerne må manøvrere mellom en rekke spenninger i en kompleks pedagogisk virkelighet. Det betyr at de trenger en solid faglig kompetanse, sier Bøe. Hun er førsteamanuensis ved Universitetet i Sørøst-Norge.

STYRERE MED MASTERGRAD

Utvalget går inn for flere pedagoger i barnehagen, for å møte kravene.

– Det må også være klart hvem som har ansvar for barna hele dagen, sier Marit Bøe.

Utvalget foreslår også at styrerne bør ha mastergrad.

– Styrerne skal kunne drive systematisk utviklingsarbeid i barnehagen. Da bør hovedregelen være at de har en master, sier Kjetil Børhaug. Utvalget mener også at pedagogikk bør få større plass i utdanningen.

MER DOKUMENTASJON

Utvalget mener også barnehagelærerne må ha faglig frihet.

– Barnehagelærerne må kunne ta avgjørelse som handler om barn, og ha det faglige ansvaret. Vi vil ikke lage en sjekkliste, for det er ikke profesjonalisering, påpeker Børhaug. Han sier barnehagen er i rask utvikling og at det er mange interessante ting som er studert, men at det er mange tema som ennå er lite undersøkt.

– Det er nødvendig med mer pedagogisk dokumentasjon, og vurdering både av jobben blant personalet og sammen med barna, sier Børhaug. Bøe sier observasjon er viktig for å få innsikt i hvordan barna trives og utvikler seg og for å bli oppmerksomme på relasjonsmønstre i en gruppe.

Utvalget gir ingen råd om barnehagenes størrelse, men ønsker en debatt om det.

OSLOMET

NASJONAL STYRERUTDANNING FOR STYRERE I BARNEHAGEN

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Er du styrer i barnehagen og vil bli en bedre leder?

På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet tilbyr konsortiet LØST lederopplæring for styrere/ass. styrere i barnehager.

Mål

- Studiet skal utvikle lederferdigheter til å bli bedre yrkesutøvere av styrerrollen innen fagområdet utdanningsledelse.
- Studiet skal bidra til at du tilegner deg kritisk innsikt i egen lederrolle og praksis, økt forståelse for barnehagens formål og samfunnsmandat.

Søknadsfrist er 1. mars 2019.

For mer informasjon:
oslomet.no/styrerutdanning

TV2-programleder og foredragsholder Hedda Kise gikk i dansk barnehage mens foreldrene studerte i København, og husker hun var redd de eldste barna. Takket være en ansatt som så henne følte hun seg likevel trygg.

– FØLTES GODT Å BLI SETT I BARNEHAGEN

Programleder Hedda Kise er opptatt av at barn skal føle seg sett i barnehagen. Det ble avgjørende for at hun selv følte seg trygg.

TEKST OG FOTO:

Kjersti Salvesen

frilansjournalist

godkommunikasjon@gmail.com

en trygge klippen i barnehagen var en ansatt som så meg. Det var viktig for meg at hun var der. Jeg erindrer et

tydelig bilde fra barnehagen, og da sitter jeg ved siden av henne og hun holder meg i hånden, sier programleder, billedkunstner og foredragsholder Hedda Kise (45), som gikk i deltidsbarnehage i København fra hun var ett til hun var tre år.

EN SNILL UGLE

Den ansatte var ung og nyutdannet, og hun hadde store briller. Hedda syntes hun lignet litt på en ugle. En veldig snill ugle. Hedda minnes et puslespill hun elsket å holde på med i barnehagen.

“

DET Å GJØRE NOE SOM REELT UTGJØR EN POSITIV FORANDRING FOR ET ANNET MENNESKE, ER VERDIFULLT.

Det var så vakkert, brikkene så ut som speilbiter. Den lille jenta likte å sitte og pusle med små ting. Hedda fikk også en god venn, som kom fra Island. De bygget hus og hytter, lekte mor, far og barn og var nesten alltid sammen.

REDD FOR DE ELDSTE

Hedda var redd for de eldste barna i barnehagen. Hun var overbevist om at de var langt eldre enn fem-seks år – og at de egentlig skulle ha begynt på skolen. Men fordi de var så slemme, så hadde de ikke fått lov til det – og derfor fortsatt i barnehagen.

– Jeg var opptatt av å oppføre meg så fint som mulig – slik at ikke det samme skulle skje med meg, sier Hedda med et smil.

Foreldrene til Hedda var studenter. De var 21 og 23 år gamle da de fikk henne. Familien bodde i 10. etasje – og barnehagen lå i første etasje i den samme blokken, plassert like ved København Zoo og Tivoli. Hun besøkte både dyrehagen og tivoliet ganske ofte, både sammen med barnehagen og foreldrene.

– Jeg minnes at jeg tenkte på begge stedene som en utvidet del av hagen vår.

LIVSKRISE

Da Hedda var seks år flyttet familien hjem til Norge. Først gikk hun i en barnepark i Skien. Hedda snakket dansk, følte seg annerledes og synes at det var vanskelig å finne seg til rette. Men da hun begynte i seksårsklubben i barnehagen like etterpå, falt brikkene på plass. Her var det litt undervisning – og Hedda likte å lære og løse oppgaver.

For 11 år siden ble Hedda operert for hjernesvulst. Hun var på sykehus i over åtte år – og trente flere timer daglig for å få språket og finmotorikken på plass igjen. Siden den gang har Hedda kommet sterkt tilbake,

både som billedkunstner og foredragsholder, til tross for at hun har levd med kroniske smerter og fatigue siden svulsten rammet henne.

– Når jeg holder foredrag om hvordan man best kan komme seg gjennom en livskrise, snakker jeg om mestringsfølelse og bidragsevne. Det å gjøre noe som reelt utgjør en positiv forandring for et annet menneske, er verdifullt. Jeg tror at nøkkelen til drivkraft og lykke ligger her for de fleste av oss, enten man som voksen står i en krise, eller man er et lite barn som forsøker å bli trygg i barnehagen: I det å gjøre noe som betyr noe for andre. Barn som får lov til å hjelpe de voksne i barnehagen, som å lage mat til de andre barna, vil føle seg verdifulle, sier Hedda.

VIKTIG Å FØLE SEG SETT

Hedda mener en av barnehagens viktigste oppgaver er å gi barna følelsen av å bli sett og likt.

– Folk kan si at de respekterer deg og er glad i deg, men det hjelper jo ikke hvis man ikke føler seg likt, sier Hedda, som også er opptatt av høytlesning.

– Foreldrene mine leste bøker for oss barna hver kveld. Vi fikk ikke TV før jeg fylte 12. Å bli lest for betød mye for meg – og har gjort det for mine barn, forteller Hedda. «Aller kjæreste søster» av Astrid Lindgren var hennes favorittbok – og en av jentene hennes er oppkalt etter hovedpersonen, Ylvali.

Hedda håper dagens barn blir lest mye for i barnehagen.

BYTTE BARNEHAGE

En annen ting Hedda synes er viktig, er at vi ikke automatisk må tenke at det er noe galt med barnet dersom det ikke trives i barnehagen.

– Det kan være at barnet har dårlig kjemi med de ansatte eller noen av barna, eller at det ikke er den riktige typen barnehage. Foreldre skal ikke være så redde for å bytte barnehage, hvis de opplever at barnet ikke finner seg til rette over tid, sier Hedda.

Hennes barn gikk i barnehage fra de var rundt ett år gamle.

– Det var jo ikke av hensyn til barna, men fordi eksmannen min og jeg jobbet mye. Vi ville jobbe. I ettertid tenker jeg at det nok er lurt å vente litt lengre med barnehage, hvis man kan, sier Hedda Kise.

HEDDA KISE (45)

- Programleder, billedkunstner og foredragsholder
- **Fra:** Skien
- **Bor:** i Bærum
- **Familie:** Mamma til fire jenter.
- **Aktuell med:** Foredrag om å takle en livskrise: Om å få noe positivt ut av det negative. Billedkunstudstillinger på Galleri Graff i Askim og i Media City i Bergen.

Tryll med strekklaken

Med et strekklaken og litt kreativitet kan dere forbedre mulighetene for lek ved bordet på en, to tre. Lag et landskap til dinosaurer og dyr.

DU TRENGER et strekklaken, stoffbiter med ulik struktur og en limpistol for å lage landskapet på toppen. Klipp biter av baderommatter, frottélaken og andre grønne stoffer. Strekk lakenet over bordet, påfør lim rundt kantene under stoffbitene og plasser dem der du ønsker. Hvis du vil lage en hule under kan du feste strimler av tykk filt (3mm) ved strikken rundt hele lakenet. Den får du tak i på hobbybutikken. For å være sikker på at stoffene får sitte på kan du sy noen sting med symaskin, eller for hånd i tillegg til å lime. Det vil også gjøre lakenet mulig å vaske.

TEKST OG FOTO:**TRUDE ANETTE BRENDLAND**

Barnehagelærer, holder inspirasjonskurs, skriver artikler og bøker som fantasifantasten.no. Jobber i «Eventyrhuset lekeverksted» i samarbeid med Fantoft gård studentbarnehage, Bergen. Hun gir deg inspirerende tips i hvert nummer. trubrende@hotmail.com

LAG ET LANDSKAP på lakenet som gir assosiasjoner til enger, gress og vann. Sammen med dyr og naturmaterialer kan duken gi næring til fantasien – både under og over bordplata. I stedet for å se bordet som et hinder for lek blir de til enda et sted der leken kan oppstå. Lakenet er raskt å trekke over bordet når det skal lekes, og lett å fjerne når bordet skal brukes til noe annet.

FOR AT LANDSKAPET på bordduken ikke skal bli for statisk for dynamiske lekere, trenger du tilleggsmateriell som kan gjøre den litt ny for hver gang. Barna skal kunne sette sitt preg på den og skape elementer med egen fantasi. Kurver med løse steiner, skjell og pinner gjør at barna kan forandre landskapet slik de ønsker. Treklosser passer fint til å bygge huler og hus. Elementer som trær og gress gir dyrene noe å spise og gjemme seg bak.

DINOSAURER OG dyr kan få flytte inn i landskapet og inspirere til å lage fortellinger å leve seg inn i. Barna kan leke med dyrene på bordplata, eller ta dem med seg i hulen under bordet.

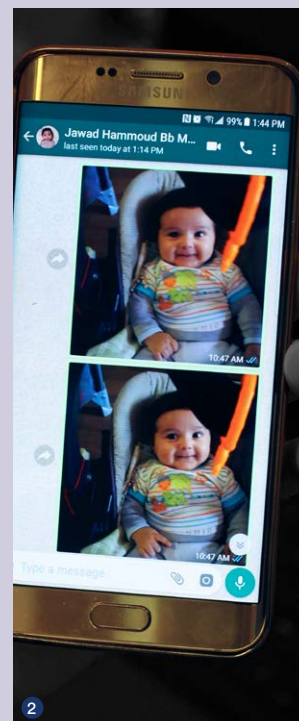
EKSTRATIPSET**Bordhytte**

ET KINGSIZE strekklaken kan trylle to bord om til en stor hytte med plass til mange barn. Sy, eller bruk pistol-lim til å feste skjerf, feltstrimler og annet som gjør plassen under bordet til en eventyrlig verden. Sørg for at stoffene er så breie, eller stive at barna ikke henger seg fast i dem.

Pedagog Zahraa Bajouk
føler ikke at hun og
Jawad blir spionert på
til tross for at City of
Angels barnehage har
16 overvåkingskameraer.

Big Mother **PASSER PÅ DEG!**

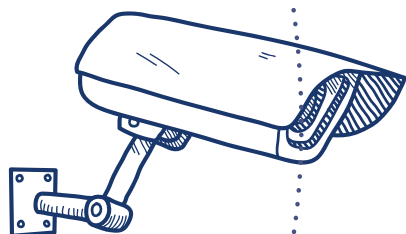

1. Sikkerheten er viktig for den libanesiske barnehagen. De 16 overvåkingskameraene gir styreren full oversikt over alle rommene i barnehagen. Hun forteller at de kan spole tilbake i flere års opptak for å se barnas utvikling. 2. Daglig leder Susan Sawan forteller at hun alltid svarer sms-er fra foreldrene med bilder i stedet for ord.

I Libanon er pedagogenes viktigste oppgave å erstatte barnas mamma, mener pedagog Zahraa Bajouk. Hun sier videoovervåking er et nyttig verktøy i barnehagen.

TEKST OG FOTO:
Miriam Lykke Schultz
frilansjournalist i Beirut,
Libanon
ms@stickelberg.dk

barnehagen City of Angels i Libanons hovedstad Beirut tikker det inn en sms på mobilen til Susan Sawan, barnehagens leder. Den er fra Jawads mamma.

– Hei, jeg vil bare høre om det går bedre med Jawad? skriver hun. Sønnen var veldig lei seg da hun leverte ham for noen timer siden, forklarer Susan Sawan og forsvinner ut av kontoret for å se etter gutten. Kort tid etter er hun tilbake i stolen foran meg og sender en sms til mammaen hans med to bilder av en storforneymd og smilende baby.

– Bilder er mer overbevisende enn ord. Derfor svarer jeg alltid med bilder, slik at foreldrene med egne øyne kan se at barna deres har det bra, sier Susan.

KYSS MAMMA PÅ KAMERA TRE

Bildemeldingen er ikke de eneste visuelle forsikringene barnehagen har. Kontoret vi sitter på ligner mest på en

3. Barna i barnehagen, som BB Alin Youness, her med pedagog Aya, deles i grupper etter alder. En gruppe for barn fra 40 dager til 6 måneder, en for barn 6 til 18 måneder, og en for barn 18 måneder til 2 år og fra 2 til 4 år. **4.** Barna kan starte fra de er 40 dager gamle, men de fleste starter fra de er 6 måneder til 1 år, som Adam Ismail. **5.** Det er en følelsesmessig utfordring for mange libanesiske mødre å sende barna i barnehagen, og sammen med de ansatte gjør lederen Susan Sawan det hun kan for å være en morsfigur for barna som Mohamad.

OVERVÅKINGEN GJØR MEG TRYGGERE,
FORDI JEG VET AT JEG GJØR DET JEG
KAN FOR Å FORSIKRE MEG OM AT
BARNA HAR DET BRA, OG DERMED HAR
DOKUMENTASJON PÅ DET.

overvåkingssentral, der 16 overvåkingskameraer gir Susan et raskt overblikk over hva som foregår på de ulike avdelingene. På kamera 12 blir det dekket til frokost, mens vi på kamera sju kan se pedagog Zahraa Bajouk svinge malerpenselen sammen med noen barn. Foreldrene får noen ganger se på overvåkingskameraene hvordan barn har det, etter at de har levert dem. Ofte får de et virtuelt kyss med på veien, slik at de kan dra på jobb uten bekymringer. Foreldrene tar også en titt på kameraene i ny og ne før de henter, for å unngå å avbryte leken.

FØLER SEG IKKE SPIONERT PÅ

– Hvis vi eller foreldrene oppdager at barna har fått en rift, eller et blåmerke som vi ikke vet hvor kommer fra, kan vi

6. Skolene i Libanon krever at barna skal ha grunnleggende kunnskap i lesing og skrijving før de starter. Dette lærer de i barnehagen, eller foreldrene underviser dem hjemme. De som ikke har nok kunnskap er ofte nødt til å gå om igjen for å klare å følge pensum.

BARNEHAGEN I LIBANON

- **Utdanning:** 3-årig barnehagelærerutdanning (bachelor) på universitet.
- **Månedslønn:** 600 til 700 USD (ca. 6.000 norske kroner).
- **Arbeidstid:** 08.00–16.00
- **Ferie:** 15 dager i året
- **Barnehagens åpningstid:** 07.30–17.00
- **Antall barn per voksen:** Varierer fra barnehage til barnehage. De bedre barnehagene har en egen ansatt som hjelper barna med dobesøk. I tillegg til pedagoger har barnehagene ansatt en sykepleier og har legebesøk en gang i måneden.
- **Foreldrebetaling:** 250 til 400 dollar (ca. 2.000–3.400 NOK) for private. Finnes ingen offentlige barnehager og heller ikke søskenrabatt.
- **Andelen barn i barnehage:** For 20 år siden fantes det nesten ingen barnehager i Libanon. I dag er det mer vanlig, fordi særlig kvinner i de store byene jobber utenfor hjemmet. Besteforeldre eller andre familiemedlemmer hjelpe ofte til med å passe barnet.
- **Aldersgrense opptak:** Barna kan starte fra de er 40 dager gamle, men de fleste starter fra de er 6 måneder til 1 år.
- **Rammeplan:** Nei, men Helse- og sosialdepartementet har ansvar for barnehagene i Libanon og oppfordrer dem til å forberede barna på skolen gjennom språk og andre ferdigheter.

gå tilbake i opptakene og finne årsaken: Falt barnet, eller ble det dyttet av et annet barn? Var pedagogen til stede og kunne ha forhindret det? Susan tilføyer at opptakene også kan brukes som dokumentasjon for å utelukke at skaden har skjedd i barnehagen. På spørsmålet om hvordan hun opplever overvåkingen svarer pedagog Zahraa at hun ikke føler hun blir spionert på.

– Faktisk gjør overvåkingen meg tryggere, fordi jeg vet at jeg gjør det jeg kan for å forsikre meg om at barna har det bra, og dermed har dokumentasjon på det.

POLSTRET MED SKUMGUMMI

Også når det kommer til barnehagens innredning er sikkerheten i fokus. Alle vegger og skarpe hjørner er polstret med

matter i fargerik skumgummi, slik at barna kan tumle fritt rundt uten å slå seg. Barnehagen jobber også masse for å hindre smitte mellom barna. Barna har hver sin desinfeksjonsspray som de bruker etter hvert dobesøk, og barna har også sin egen, dyne, pute og pleieprodukter. Viser et barn tegn på sykdom blir det straks isolert fra de andre barna i et rom med overvåkingskamera, slik at lederen kan følge med på hvordan barnet har det frem til det blir hentet av foreldrene.

OVERTAR MORSROLLEN

Barna i City of Angels blir kost med, passet på, stelt og får omsorg. I den libanesiske oppdragelsen finnes ikke ordet overbeskyttelse, og betegnelsen curlingforeldre blir

7. Som alle andre barn i City of Angels i Libanon bruker Ameer sin personlig dyne og pute for at unngå spredning av bakterier. 8. Barna har hver sin desinfeksjonsspray som de bruker etter hvert dobesøk, og barna har også sin egen, dyne, pute og pleieprodukter for å hindre smitte. 9. Pedagogene har pyntet til Ramadan, for å vise at de respekterer barnas ulike religiøse og kulturelle bakgrunner.

“

DET ER EN FØLELSMESSIG UTFORDRING
FOR MANGE LIBANESISKE MØDRE Å OVERLATE
BARNA TIL OSS. DA HJELPER DET DEM Å VITE
AT VI GJENNOM OVERVÅKINGEN HAR ET
KONSTANT ØYE PÅ BARNA DERES.

oppfattet som noe positivt. Selv om det blir stadig mer vanlig å ha barn i barnehage i Libanon fordi kvinner, særlig i de største byene, arbeider utenfor hjemmet, er den gjengse, kulturelle normen fremdeles å ha barna hjemme. Derfor mener Zahraa at en av hennes viktigste oppgaver er å erstatte moren mens barnet er i barnehagen, og sørge for at barna føler seg trygge og får tilfredsstilt behovet for mat, søvn og omsorg.

– Min primæroppgave er å overta morsrollen, og gi morsomsorg. Det er en følelsesmessig utfordring for mange libanesiske mødre å slippe barna og overlate dem til oss. Da hjelper det dem å vite at vi gjennom overvåkingen har et konstant øye på barna deres, forteller Zahraa.

Hvordan kan du bidra til mindre mobbing?

Vi tilbyr nettkurs
om inkluderende
barnehage- og
skolemiljø

Nettkurs om inkluderende barnehage- og skolemiljø

Kurset er for deg som jobber i barnehager, grunnskoler og videregående skoler. Du gjennomfører kurset sammen med kollegaer i arbeidstiden. På kurset lærer du hvordan dere sammen kan fremme gode og trygge miljø og forebygge mobbing og andre krenkelser.

Oppstart august 2019

Påmeldingsfrist 1. mars 2019

Mer info og påmelding: inn.no/ibs

TEKST:
Line Fredheim Storvik
redaktør
linsto@udf.no

FOTO:
Geir Dokken
fotograf
geirdokken@gmail.com

Taushetsbryteren

Royne Berget er hengt ut og truet i sin kamp for barnehagebarna, men gir seg ikke. Barnehagestyreren husker ennå de vonde følelsene da han gikk i barnehagen, 40 år etter.

Han er kjent for å tale både kommunen og store barnehageaktører midt imot. Han er en frontfigur i kampen for et rettferdig økonomisk grunnlag for alle barnehager uansett eiere og bosted. Han er blitt hengt ut i lokalmiljøet, fordi han har turt å si ifra om at barnehagen drives uforsvarlig. Den engasjerte styreren har likevel fortsatt sin kamp for barna. Han var med i barnehageopprøret i 2016 og en av frontfigurene i barnehageopprøret 2018, som endte med markering foran Stortinget og intervju på «God morgen Norge» og omtaler i en rekke riksdekkende aviser. Nå blir Royne Berget invitert på konferanser landet rundt for å dele sine erfaringer.

FORPLIKTET TIL Å TALE BARNAS SAK

– For meg er det viktig å kunne tale barnas sak. Vi har barnekonvensjonen og etiske retningslinjer, som vi skal følge. Det hadde vært enklere for alle om flere torde si ifra, sier samfunns-

debattanten og tar en kaffekopp i den brune sofaen på personalrommet i Smedhusåsen barnehage.

– Det er rart og trist at ikke flere tør si noe. Vi barnehagelærere er forpliktet til å tale barnas sak, påpeker Royne. Engasjementet for barn startet allerede da han etter arbeidsuken i 8. klasse bestemte seg for å jobbe med barn. Han vurderte både politi og lærer, men landet på barnehage, fordi det ville gi han mer frihet og en mer allsidig jobb enn i et klasserom. Royne hadde selv dårlige erfaringer fra barnehagen, da han vokste opp.

URETTFERDIG BEHANDLET

Etter tre dager i menighetsbarnehagen blånektet Royne å være der. Han likte å være fysisk aktiv. De ansatte var strenge og gammeldagse. Royne ble en urokråke, og ved levering den fjerde dagen slo han seg helt vrang og skrek og hylte, så moren tok ham med hjem.

– Det var ikke mye empati å spore i den barnehagen. Følelsen av å bli urettferdig behandlet sitter i meg ennå, over 40 år etter, forteller Royne.

Allerede da bestemte han seg for at barn skal tas på alvor. Han tok barnehagelærerutdanning i Alta, der han traff kona. Etter to år som pedagogiske ledere på Nedre Romerike overtok de konas barndomshjem i Rygge. Royne fikk jobb som pedagogisk leder i nystartede Smedhusåsen barnehage. Det ble en tøff og vanskelig start, som gjør at Royne har kjent på kroppen hvordan det er å jobbe i en barnehage som er uforsvarlig drevet.

BARN RØMTE FRA BARNEHAGEN

Den foreldredrevne barnehagen fikk ikke fylt opp plassene, og da november kom var to ansatte gravide, en syk-meldt og styreren sa opp. I nesten ett år var Royne alene pedagog og uten styrer.

– Det var et år i helvete. Vi var den dårligste barnehagen i distriktet. Barn klarte å rømme og foreldrene var misfornøyde, forteller Royne. Han var på nippet til å si ja til et jobbtilbud i skolen, men valgte å bli. To år etter ble han styrer etter å ha blitt oppfordret til å søke. Den første tiden brukte han

⊕ Styrer og frontfiguren i Barnehageopprøret 2018, Rooyne Berget, liker å synge i band og jakte på gamle Beatles-cd-er. Han har et helt rom hjemme med Beatles-effekter.

DET ER SÅ FÅ SOM YTRER SEG, OG FOLK SIER TIL MEG AT «DET ER BRA DU GJØR DET, FOR JEG FÅR IKKE LOV». DET BESTE VAR OM JEG IKKE TRENGTE STIKKE MEG FREM.

tid på å veilede ansatte som ikke var egnet, eller satte seg selv foran fellesskapet ut av jobben.

– Vi hadde et elendig rykte og måtte jobbe med å endre oss selv. Personal- og organisasjonsutvikling ble viktig for meg, sier Royne. I løpet av ti år snudde de trenden og ble en attraktiv barnehage med innovative foreldremøter, som andre nå tar etter. Den energiske barnehagestyreren ga seg ikke med det.

OPPLEVDE SVERTEKAMPANJE

Da de øremerkede tilskuddene til barnehagen forsvant i 2011 og Rygge kommune kuttet barnehagetilskuddene, skjønte Royne at alt de hadde bygd opp sto i fare for å rase ned.

– Vi måtte enten si opp folk, eller ta inn flere barn. Vi gjorde det siste, selv om vi mente det var uforsvarlig, forteller Royne. Med barnehagens foreldrestyre i ryggen kunne de ansatte gå ut i media å fortelle om forholdene i

barnehagen. Ingen andre barnehager ønsket, fikk lov eller torde. Royne sto i det til tross for at han opplevde å bli hengt ut, og fakta han kom med ble dysset ned og bortforklart.

– Det var en svertekampanje mot meg en periode. Jeg angrer likevel ikke på at jeg sa ifra, sier Royne. Uten kollegaer, barnehagestyret, tillitsvalgte i Utdanningsforbundet og andre rundt som heiet på ham, vet han ikke om han hadde orket bli i jobben.

VAR LITT LITE TAKTISK

– Jeg skjønner at du får reaksjoner når du stikker deg frem, og det var til tider veldig tøft, sier Royne. Han ser i ettertid at de noen ganger var litt lite taktiske.

– Jeg angrer ikke på det vi gjorde, men noe av det vi sa. Noen av uttalelsene kunne oppfattes som at vi trakk på de kommunale barnehagene, mens det var kommunens prioriteringer og barnehagetilskudd

JEG HAR IKKE NOE Å VINNE PÅ Å FREMSTILLE BARNEHAGEHVERDAGEN MIN ANNERLEDES ENN DEN ER.

vi kritiserte. Vi så at dette ville ramme alle barn og ansatte i kommunen.

Da det nasjonale barnehageopprøret 2016 startet ble Royne med.

FÅTT GJENNOMSLAG FOR MYE

Barnehageopprøret 2016 fikk med seg over 8.000 barnehagefolk og bidro til at språknorm og utbyttebeskrivelse ikke ble noe av. Barnehageopprøret 2018 fikk fortgang i pedagog- og bemanningsnormen. For Royne har det å bli hørt vært viktig.

– Jeg er overbevist om at all tiden jeg har brukt på barnehageopprøret har vært verdt det; å være med på noe som er mye større enn meg selv.

Likevel mener Royne det er et godt stykke igjen til norske barnehager er forsvarlige nok for barna. Han mener det må være minst to ansatte til stede i hele åpningstiden, ikke én som i dag. Royne mener det bør være minst 50 prosent pedagoger, og har tro på tverrfaglighet. En god barnehage for Royne har ansatte som er til stede for barna både fysisk og psykisk. Ansatte som er der, veileder, hjelper og gir omsorg.

– Det handler om å respektere og behandle andre på en god måte; også barna. Skuler de ansatte på hverandre og ikke følger opp det vi ble enige om, merker barna og foreldrene det, mener Royne.

LIKER IKKE FOKUS PÅ SEG SELV

Opprørslederen Royne blir beskrevet som en tydelig, lojal, faglig dyktig og omgjengelig leder. Han omtales som en raus person som er flink til å se folk rundt seg. Til tross for at han er en

⊕ – Jeg er overbevist om at all tiden jeg har brukt på barnehageopprøret har vært verdt det; å være med på noe som er mye større enn meg selv, sier Royne Berget, daglig leder i Smedhusåsen barnehage.

nasjonal og lokal frontfigur, stiller opp i aviser og på tv liker ikke Royne fokus på seg selv.

– Jeg har ikke behov for å ha lys på meg, men det er en del av jobben min. Det er så få som ytrer seg, og folk sier til meg at «det er bra du gjør det, for jeg får ikke lov». Det beste var om jeg ikke trengte stikke meg frem.

Royne sitter fremoverlent – i svarte olabukser og svart T-skjorte med Kent på. For når Royne ikke kjemper for barnehagebarna er det musikk, familien og fotball som gjelder.

BEATLES SOM SORGBEARBEIDELSE

Musikkinteressen startet da han hørte på morens Beatles-singler som niåring.

– Hunden vår døde, og jeg brukte Beatles som sorgbearbeidelse, forteller Royne. Han må innom en musikkbutikk hver gang han er på reise, og har et eget rom hjemme med over 4.000 plater og cd-er og Beatles-effekter. Han har også reist Skandinavia rundt på Kent-konserter. Selv er han låtskriver og vokalist i bandet Silverrockets; et coverband som tar noen få spillejobber i året.

Royne har startet en supporterklubb for barn og unge i Moss fotballklubb, og har sittet i styret både i supporterklubben og hovedstyret. Takket være et fem år eldre søskenbarn ble han også Manchester United-fan.

CODE VOKSNE FOR BARN

Royne Berget blir invitert med på konferanser sammen med kjente barnehagefolk og på samlinger med tillitsvalgte i Utdanningsforbundet. Han er medforfatter i bøker, og sier det hele er uvirkelig. Etter mange år utenfor, er han nå tilbake i Utdanningsforbundet, fordi det gir ham mulighet til å påvirke.

– Jeg blir stolt og ydmyk og synes det er hyggelig at folk synes jeg har noe fornuftig å komme med. Jeg er en vanlig barnehagelærer, men har mye erfaring og kommer ikke med en smin-

ket versjon. Jeg har ikke noe å vinne på å fremstille barnehagehverdagen min annerledes enn den er, sier han og fortsetter:

– Vi kan ikke tenke at vi er så gode at vi ikke har mer å jobbe for, da har vi tapt. Vi har noe å lære hele tiden.

MÅTTE SETTE PÅ BREMSENE

Lykke for Royne er hverdagslykke, som at kroppen fungerer og at han har det fint på jobb og hjemme. For to år siden måtte han sette på bremsene, da han ble fysisk syk samtidig som han var aktiv i barnehageopprøret, fotballklubben, bandet og barnehagen hans ble nominert til Årets barnehage.

– Jeg hadde gått på høygir lenge.

Det trigget meg og ga meg masse energi, men plutselig tippet det over uten forvarsel, forteller Royne. Han ville ikke bytte ut jobben og sa fra seg flere verv i stedet.

– Plutselig hadde jeg en fridag eller to i uka, det hadde jeg ikke hatt på flere år.

LYKKEN ER REFLEKSJON

Royne har det ikke godt når folk rundt ham ikke har det bra, eller han får kritikk for ting som faktisk ikke er riktig; når sannheten blir konstruert. Han har vanskelig for å tilgi folk som dolker ham i ryggen. Bra har han det når de to tenårings sønnen hans vil ha ham med på fotball, når han ser en film eller tv-serie sammen med kona, hører på musikk eller treffer venner i lystige lag. Han har det også bra når han på personalmøter merker at refleksjonen rundt bordet bidrar til personlig vekst og utvikling, eller har hatt vellykkede kurskvelder for foreldre.

– Da kjenner jeg Aureka-følelsen, nå jobber vi godt, smiler Royne.

– Hva vil du bli husket for?

– At jeg er den jeg utgir meg for å være. En ålreit kamerat, venn og leder, som sto for det jeg mente og hadde barnas beste i fokus. Det er viktig for meg.

ROYNE BERGET (47)

- **Vokst opp:** I Rødnes, i Marker i Indre Østfold
- **Jobb:** Daglig leder i Smedhusåsen barnehage, Rygge
- **Bakgrunn:**
 - 1997:** Utdannet førskolelærer ved Høgskolen i Finnmark
 - 1997:** Var med som pedagogisk leder da Vardåsen nærmiljøsentre på Skedsmokorset startet.
 - 1999:** Var med som pedagogisk leder da Smedhusåsen barnehage ble startet.
 - 2002:** Styrer og daglig leder i Smedhusåsen barnehage, Rygge
- **Bor:** i Rygge i Østfold
- **Familie:** Gift og to gutter på 15 og 17 år
- **Liker:** Å se på serier, gå på konserter, synge i bandet Silverrockets, jakte på plater og Beatles-effekter, heie på Moss FK og Manchester United, spille fotball med sønnene og gå på kino sammen med familien.
- **Aktuell:** En av frontfigurene i barnehageopprøret 2018 og en aktiv samfunnsdebattant og foredragsholder om barnehages rammevilkår, kvalitet og innhold både lokalt og nasjonalt.

⊕ Det at alvor skulle prege hverdagene på en småbarnsavdeling forbløffet meg, samtidig som det utfordret meg til å tenke nytt om hva barnas kroppslige uttrykk formidler, skriver artikkelforfatteren. Illustrasjonsfoto: fotolia.com

TEKST:
Tone Utne
pedagogisk leder,
Sarpsborg
tone_utne@hotmail.com

TA BARNES ALVOR PÅ ALVOR

Barns alvor kommer gjerne til syne via betraktende øyne og en rolig, stillestående kropp, og kan lett bli oversett i en hektisk hverdag. Alvoret må anerkjennes på lik linje med andre uttrykksformer.

jennom møter med de yngste barna har jeg blitt nysgjerrig på deres alvor og seriositet i barnehagehverdagen. Hvor alvorlige, rolige øyne fanger opp, og følger kropp i bevegelse. En stillestående, observerende kropp, i mylderet av liv og røre. Det at alvor skulle prege hverdagene på en småbarnsavdeling forbløffet meg, samtidig som det utfordret meg til å tenke nytt og annerledes omkring hva barnas kroppslige uttrykk kunne formidle. I denne artikkelen vil jeg synliggjøre tre nyanser som kom frem da jeg rettet et granskende blick på alvoret. Gjennom disse tre inngangene ønsker jeg å løfte frem, og gi barnas kroppslige uttrykk gyldighet og verdi i barneha-

gens pedagogiske arbeid. Jeg vil starte med historien om Philip, og møtet med hans betraktende alvor.

BETRAKTEREN PHILIP

Klokken er litt over 08.00, og det er tid for å spise frokost. Philip (1) sitter og observerer de andre barna med et alvorlig blikk, mens han sutter på en brødbit. Blikket hans vandrer fra barn som snakker og ler, til vannflasker som velter, og brødskorper som blir skjøvet ut av personalets synsfelt. Slik sitter han rolig og betrakter de andre barna i flere minutter, før en av de voksne minner ham på å spise maten sin.

I historien kan det se ut som Philip har tatt på seg rollen som observatør, hvor han betrakter og utforsker det som foregår rundt frokostbordet. Sandvik (2000) mener at barn viser en genuin interesse av å forstå det som foregår rundt dem, og at deres alvor og seriositet kan sees i relasjon til at de forsøker å skape mening i tilværelsen. Rundt frokostbordet er det mye som skjer, og det er mye å oppdage. Gopnik (2009, i Wolf, 2014) beskriver barns oppmerksomhet som en lanterne, som vender ut mot alt i omgivelsene og er åpen for alle inntrykk. Denne åpenheten kan sees i lys av den franske filosofen Maurice Merleau-Pontys (1945, i Løkken, 2004) syn på hvordan de yngste barna, uten å nøle er åpne mot verden og menneskene i den. Å møte omgivelsene med en slik åpenhet og dedikasjon fordrer at man tar det som skjer på alvor, et alvor jeg fornemmer i Philips væremåte denne morgenen.

LEGG MERKE TIL BARNES BLIKK

Et karakteristisk trekk ved det betraktende alvor er at barna gjerne observerer litt på avstand, hvor de verken forsøker å ta kontakt, eller delta i det som foregår. De betrakter også ulike ting i omgivelsene som kan ha vekket deres interesse. Å legge merke til hva barns blikk er rettet mot, kan hjelpe oss å fange opp deres følelser, interesser og intensjoner, skriver Myrstad og Sverdrup (2012). Dermed kan alvor er gi oss ny innsikt i hvordan vi kan virkeliggjøre retten til medvirkning (Barneha geloven, 2005, § 3) for barn under tre år.

“

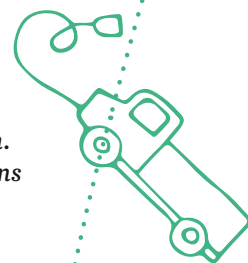
Å OPPDAGE NYANSER I DE YNGSTE BARNAS KROPPSLIGE UTTRYKK KREVER TILSTEDEVÆRELSE I ØYEBLIKKET OG EN VILJE TIL Å SE OG LYTTE TIL DET BARNA FORMIDLER.

ALVOR SKAPER ET FELLES «VI»

Oliver (1) sitter på gulvet like ved meg og studerer hendene sine. Brått vender han blikket mot meg, og ser meg inn i øynene med en alvorlig mine. Etter 4–5 sekunder vandrer blikket hans til en gul lekebil som står like i nærheten. Han kaster et blikk tilbake på meg, og så tilbake på bilen, før han hiver seg rundt og krabber i retning lekebilen. Han griper tak i den og holder den ut i luften, mens våre blikk møtes nok en gang.

Slik jeg forstår det forsøker Oliver å dele sin interesse for bilen med meg, og han bruker blikket sitt for å oppnå kontakt og skape et felles «vi». Spedbarnsforskeren Daniel Stern (2003) beskriver deling av felles oppmerksomhet, intensjon og følelses tilstand som *intersubjektiv relatering*, eller *intersubjektivitet*. Da er begge parter klar over at man deler felles hensikter omkring det man gjør, uten at dette behøver å settes ord på (Løkken, 2004). Når Oliver beveger blikket vekselvis mellom meg og lekebilen, kan det være fordi han vil bekrefte at jeg deler hans oppmerksomhetsfokus (Stern, 2003). Slik jeg tolker det ligger det i Olivers alvor en invitasjon om å dele hans interesse, en invitasjon som muliggjør intersubjektiviteten oss imellom.

Min opplevelse av situasjonen var ikke bare at vi delte felles oppmerksomhet og intensjon omkring lekebilen, men at vi også delte følelsen av å være sammen «her-og-nå». En slik opplevelse kan sees i lys av det Stern (2003) forklarer som affektinntoning, som gjør det mulig å dele og være sammen om en indre følelse. I samspillet med Oliver var det «å være sammen med» eller «å dele», det sentrale i inntoningen, hvor alvor er og seriositeten ga oss mulighet til å ta del i hverandres livsverdener.

“

DET BLIKKET ALTSÅ! DET ER AKKURAT SOM HAN SER HELT INN I SJELA MI!

VISER TILLIT OG ANSVAR

En av assistene sitter med Leo (1) på fanget. Han er trist og lei for at mamma måtte dra på jobb, og assistenten trøster og småprater med ham. Med ett vender han hodet mot henne og fanger blikket hennes med sitt. Blikket hans er rolig, men alvorlig. Han holder henne fast i 6–7 sekunder, før han vender blikket mot noen barn som leker like ved. Assistenten utbryter forbløffet: «Det blikket altså! Det er akkurat som han ser helt inn i sjela mi!».

Å sitte slik, ansikt til ansikt, blikk som møter blikk, gjør noe med en. Assistentens forbløffede utbrudd understreker kraften i Leos blikk. «Ansiktet til mennesket vedrører oss» skriver Tholin (2013, s. 78). Noe som samsvarer med den franske filosofen Emmanuel Levinas' filosofi, om at det ligger en moralsk appell i møte med den andres ansikt (1972, i Tholin, 2013). Dette møtet utfordrer oss og kaller oss til ansvar. Ansvaret er ikke noe vi kan velge å ta eller velge bort, men blir påført oss i møte med den andre (Johannessen, 2016). Kanskje det var dette ansvaret assistenten følte på i møte med Leos alvorlige blikk? Et ansvar som utfordret henne til å ta hans subjektive opplevelse på alvor.

TILLIT ER Å UTEVERE SEG SELV

En annen mulighet kan være at Leos alvor omhandler tillit. «Å vise tillit betyr å utlevere seg selv» skriver Løgstrup (1991, i Tholin, 2013, s. 77), noe som viser til makten den andre får over oss i et tillitsforhold, og gjør oss sårbare overfor den andres handlinger. Leo og assistenten er begge «utlevert» til hverandre, men ettersom relasjonen dem imellom er asymmetrisk, står Leo i en mer utsatt posisjon. Løgstrup (1991, i Tholin, 2008, s. 123) skriver at «Den enkelte har aldri med et

andet menneske at gjøre uden at han holder noget af dets liv i sin hånd». Kanskje Leos alvor vitner om den tilliten han viser assistenten ved å legge noe av sitt liv i hennes hender.

ANERKJENN BARNES ALVOR

Gjennom mine observasjoner har alvoret vist seg som en del av barnas uttrykksrepertoar, og bør slik jeg ser det anerkjennes og tillegges verdi på lik linje med andre uttrykk. Det å oppdage nyanser i de yngste barnas kroppslige uttrykk krever en fullstendig tilstedeværelse i øyeblikket og en vilje til å se og lytte til det barna formidler. Dette utfordrer personalet til å åpne opp for mulighetene som ligger i hvert enkelt møte med barna, og våge å tenke nytt og annerledes omkring hva ulike uttrykk kan formidle. Barnas alvor blir ofte formidlet via betraktende øyne og en rolig, stillestående kropp, og kan dermed stå i fare for å bli oversett i en hektisk hverdag. Ved å ta tak i denne tematikken håper jeg at flere åpner blikket for barns alvor og seriositet, og gir uttrykkene gyldighet og rom i barnehagens pedagogiske arbeid.

LITTERATUR

BARNEHAGELOVEN (2005). Lov om barnehager. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

JOHANNESSEN, N. (2016). Barnehagen som utdanningsarena. I Sandvik, N. (red.), *Barnehagepedagogikkens komplekse komposisjoner – læring møter filosofi* (s. 132–148). Bergen: Fagbokforlaget.

LØKKEN, G. (2004). *Toddlerkultur*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.

MYRSTAD, A. & SVERDRUP, T. (2012). Legg merke til Emils fot. I Bae, B. (red.), *Medvirkning i barnehagen. Potensialer i det uforutsette* (s. 147–163). Bergen: Fagbokforlaget.

SANDVIK, N. (2000). *Når munterhet rommer livets alvor. Fenomenet munterhet blant 1–3-åringer i barnehage*.

Halden: Hovedfagsoppgave ved Høgskolen i Oslo. HiØ-rapport.

STERN, D. N. (2003). *Spedbarnets interpersonlige verden*. Oslo: Gyldendal akademiske.

THOLIN, K. R. (2008). *Yrkesetikk for førskolelærere*. Bergen: Fagbokforlaget.

THOLIN, K. R. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.

WOLF, K. D. (2014). *Små barns lek og samspill i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

TEKST:**Tonje Rasmussen**

masterstudent i barnehagepedagogikk
og småbarnsvitenskap ved Høgskolen
i Østfold og pedagogisk leder i
Læringsverkstedet barnehage avdeling
Konfektfabrikken, Oslo
tonjerasmussen@gmail.com

VÅRT SYN PÅ DE YNGSTE BARNA PÅVIRKER TILVENNINGEN

Tilvenningsperioden er mer enn å gi barna trygg tilknytning. Vi bør åpne opp for barnets utforskertrang, og tilby materialer, leker og aktiviteter både inne og ute.

i sier gjerne at barna i tilvenningsperioden «tar sine første skritt inn i barnehagen». Men skrittene handler om mer enn

føttenes forflytning inn barnehageporten. For barnet er det en ny verden som åpner seg, med nye lukter, ansikter, farger og rom. For oss som jobber i barnehagen byr også tilvenningsperioden på møter med nye mennesker og familier, som alle har med seg et hav av egne erfaringer. Sammen skal vi utforske en hel verden av uoppdagede impulser som byr på nysgjerrighet, utforskning og lek.

ROM OG STEDER Å UTFORSKE

I denne verden er det mange mennesker, men også rom og steder å utforske. Lukkede dører kan stenge for mange fantastiske øyeblikk. Hvordan kunne det utspilt seg om flere dører kunne stått åpne i barnehagen?

Vi voksne har mye makt. Hvilke praksiser som etableres de første ukene skaper også betingelser for hvilke posisjoner barna får. Gjennom å begrense handlingsrom og tilg-

jengelighet, definerer vi også hvem barna kan bli. Hvorfor ikke la rommene og materialene føre an og skape betingelser for hva tilvenningen kan bli?

VÅRE TANKER PÅVIRKER BARNA

Hver dag siden barnet ble født har det med sin kroppslighet, møtt verden med åpent blikk og nysgjerrige hender. Hvordan vi som ansatte i barnehagen tenker om de yngste barna, påvirker hvordan vi tilrettelegger tilvenningsperioden, og barns medvirkning: barnets mulighet til å bli sett og hørt.

Tilvenningsperioden har ofte fokus på trygg tilknytning, det sårbare barnet, nære voksne, ro og lite aktivitet. Men er dette hva barnet trenger? Når ettåringen kommer i barnehagen er det ikke nødvendigvis et sårbart barn, som kun har behov for nære voksne, og rolige aktiviteter inne på avdelingen. Vi må ikke glemme at vi møter et barn som allerede har utforsket muligheter bak flere dører. De yngste barna er nysgjerrige, utfordrer seg selv og går daglig inn for å mestre nye ferdigheter. De utforsker miljøene de står i og er genuint til stede med hele kroppen.

VOKSNE MÅ TILPASSE SEG

Tilvenningsperioden er rik, og inneholder mer enn voksne på gulvet med åpne armer og et godt fang. Barna bidrar allerede fra første dag. En slik tanke krever tilstedeværende voksne som tilpasser seg og tør utfordre seg selv, for å gi barnet en trygg ramme. Med åpent sinn kan den voksne by på barnehagens områder, ute og inne, med materialer, leker og aktivitet. Ikke begrens områdene fordi den voksne har behov for oversikt, men åpne opp slik at du kan følge barnet og dets utforskertrang.

Faren med å bare tenke trygg tilknytning, er også at vi snevrer inn med å tilby barna mindre. Jeg håper at alle landets ettåringer opplever en meningsfull hverdag, og et variert miljø allerede fra første dag i barnehagen. Både ute og inne.

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema studenten brenner for.

TEKST:
Mari Pettersvold
førsteamanuensis i
sosiologi ved Universitetet
i Sørøst-Norge
mari.pettersvold@usn.no

TEKST:
Solveig Østrem
professor i pedagogikk
ved OsloMet
storbyuniversitetet
solveigo@oslomet.no

ILLUSTRASJON:
Mari Pünther
mari@tank.no

BARNEHAGELÆRERE MED MASTERUTDANNING – EN STYRKE FOR BARNEHAGEN

Anerkjennelse, økt lønn og stillinger der de får brukt sin kunnskap vil bidra til at barnehagelærere med mastergrad blir i barnehagen, viser studie.

Stadig flere barnehagelærere i Norge har masterutdanning, til tross for at det ikke er noen formelle karriereveier i barnehagen der det stilles krav om slik kompetanse. Det finnes ingen systematisert kunnskap om hva barnehagelærere med masterutdanning gjør etter avsluttet studium, og hva deres kompetanse tilfører barnehagen. Men mange er opptatt av at barnehagen og profesjonen trenger kompetansen. Det understrekes av Kunnskapsdepartementet (2017), av Utdanningsforbundet (2016), av Følgegruppa for barnehagelærerutdanning (Bjerkestrand m.fl., 2017) og av Nasjonalt råd for lærerutdanning (Lund, m.fl., 2017).

Dette er bakgrunnen for at vi har undersøkt hva utdanningen har betydd for et utvalg barnehagelærere med masterutdanning, og for deres muligheter til å anvende kompetansen. Spørsmålet vi stiller, er hva barnehagelærere med masterutdanning tilfører barnehagen og profesjonen.

METODE OG MATERIALE

For å rekruttere deltakere brukte vi vår egen fagblogg Mestrer, mestrer ikke. I tillegg kontaktet vi aktuelle kandidater per e-post. Dette ble en form for snøballmetode ved at de som ble kjent med studien, sendte informasjonen videre. De som var interessert i å delta, fikk tilsendt et enkelt spørreskjema med fem spørsmål.

33 av de 42 som viste interesse, svarte på spørsmålene. Det var 28 kvinner og fem menn i alderen 24 til 60 år. Tidspunktet for avsluttet barnehagelærerutdanning varierer fra 1977 til 2013. Tidspunkt for avsluttet mastergrad varierer mellom 2008 og 2016. Masterutdanningen er tatt ved sju utdanningsinstitusjoner, tre universiteter, herav et dansk, og fire høyskoler¹.

Vi har nærmet oss materialet både gjennom en kvantitativ bearbeiding og en kvalitativ innholdsanalyse.

KARRIEREVEIER

Vi har analysert materialet ut fra spørsmålet om hva masterutdanningen har betydd for informantenes karrierevei, og hvordan de anvender kompetansen i sitt nåværende arbeid. Vi har på grunnlag av svarene identifisert fem mulige karriereveier.

1. Anvender kunnskapen for sin egen del

Den første karriereveien omfatter dem som anvender kunnskapen de har tilegnet seg, primært for sin egen del. Elleve av informantene legger vekt på at masterutdanningen har gjort dem tryggere som fagpersoner. En er tydelig på at masterutdanningen har vært nødvendig for å bli værende i barnehagen. Hun sier at masterutdannin-

gen har gjort henne mer bevisst på viktigheten av å være faglig oppdatert, og at det er blitt lettere å finne argumenter for hva hun mener er riktig.

2. Har samme stilling som før og får i begrenset grad brukt kunnskapen fra masterstudiet

Den andre karriereveien gjelder dem som er i samme stilling som før, og som i begrenset grad får mulighet til å bruke kunnskapen. Noen erfarer at kunnskapen oppfattes som truende. En sier: «Jeg er avhengig av at lederne over meg ikke føler seg truet av min kompetanse, fordi de ikke har mastergrad selv, men som ser den som en ressurs for barnehagen». En annen sier at lederne over henne er redd for den kompetansen hun har ervervet seg gjennom studiet.

To av informantene sier at det føles ensomt å være alene med mastergrad. Tre bruker ordet overkvalifisert. En mener at holdningen er at du blir overflødig og skal ut av barnehagen om du tar videreutdanning.

Det er en risiko for at disse barnehagelærerne søker seg bort fra barnehagen, ikke fordi det er dette de primært ønsker, men fordi de opplever at kunnskapen ikke verdsettes.

3. Har samme stilling som før og anvender kunnskapen i samsvar med barnehagens behov

Den tredje karriereveien gjelder dem som er i samme stilling, men har andre oppgaver og mer ansvar. De opplever at kompetansen verdsettes, og at de får brukt den i samsvar med barnehagens behov.

Flere sier at masterutdanningen har endret måten de utfører oppgavene på. En sier hun utfører jobben som pedagogisk leder «med noe mer autoritet» og med et

DET ER EN RISIKO FOR AT DISSE BARNEHAGELÆRERNE SØKER SEG BORT FRA BARNEHAGEN, IKKE FORDI DET ER DETTE DE PRIMÆRT ØNSKER, MEN FORDI DE OPPLEVER AT KUNNSKAPEN IKKE VERDSETTES.

«forskningsblikk». En annen sier hun som styrer er blitt mer opptatt av å utvikle og bruke de ansattes kompetanse. Flere gir uttrykk for at masterutdanningen har endret deres pedagogiske praksis, fordi de har fått mer kunnskap og et bedre grunnlag for kritisk refleksjon. En sier det slik: «Jeg stiller spørsmålstegn til praksis i mye større grad enn tidligere, og har et kritisk blikk på meg selv og organisasjonen». Hun mener dette har betydning for det pedagogiske arbeidet: «I det direkte arbeidet med barna er jeg mer opptatt av barna som subjekter, og er mer reflektert rundt hva de kan og mestrer. [...] De er mye mer med i planleggingen nå enn slik jeg jobbet tidligere». Flere gjør tilsvarende kobling mellom å være mer kritisk og å være mer opptatt av barns perspektiver.

4. Har andre stillinger i barnehagesektoren

Den fjerde karriereveien gjelder dem som har gått inn i stillinger i barnehagesektoren innen forvaltning, ledelse, administrasjon, organisasjonsarbeid, rådgivning eller veiledning.

Det typiske for dem som har gått denne karriereveien, er at masterutdanning handler om å «forsvinne ut av barnehagene» og inn i administrative stillinger. En sier at hun «får brukt kunnskapen mer der hun jobber nå, enn i barnehagen». Det pedagogiske arbeidet med barna vektlegges i liten grad av dem som tilhører denne gruppa, og de sier lite om hva masterutdanningen kan tilføre barnehagen.

5. Anvender masterutdanningen som ledd i en akademisk karriere

Den femte karriereveien gjelder dem som anvender masterutdanningen som ledd i en akademisk karriere og sikter mot doktorgrad, eller underviser i barnehagelærerutdanningen.

Disse informantene mener barnehagelærere med master trengs i barnehagen og ønsker ikke at kompetan-

sen forsvinner fra det pedagogiske arbeidet med barna. Dermed oppstår et dilemma: «For min egen del ønsker jeg å gå videre til doktorgrad. Den eneste måten for meg å gjøre dette er å slutte i barnehagen», sier en av informantene. Han mener en mulig løsning kan være at større barnehagekjeder og kommuner tilrettelegger for at stipendiater kan være tilknyttet disse institusjonene under og etter doktorgradsarbeidet. Flere er opptatt av koblingen til praksis og av å kunne «relatere det akademiske til det praktiske».

Det ser ut til at «akademikerne» (karrierevei 5) er mer opptatt av nærheten til barna enn de som jobber med organisasjon og ledelse (karrierevei 4). En sier: «Jeg savner likevel det å jobbe direkte med barn. Det hjelper liksom ikke å lese avansert litteratur og tenke kloke tanker hvis det ikke leder til noe i den andre enden».

ANERKJENNELSE AV KOMPETANSEN

Det er to forhold som synes avgjørende for å beholde barnehagelærere med masterutdanning i barnehagen. Det ene er at kompetansen anerkjennes, også i form av økt lønn. Det andre er at det utvikles stillinger der kompetansen kommer mest mulig til nytte.

Funnene tyder på at tida er moden for å formalisere mer differensiering av arbeidsoppgaver. Spørsmålet er hvordan differensiering er mulig uten at det fører til en for snever forståelse av pedagogikk, og uten at noen oppgaver gjøres viktigere enn andre fordi de utføres av noen med mer kompetanse. Et spørsmål er også om hvordan de som har mest kompetanse kan være mer, og ikke mindre, sammen med barna.

Profesjonen kan stå sterkere om noen har masterutdanning, gitt det vi ser her – at barnehagelærere med masterutdanning identifiserer seg med profesjonen, og profesjonen anerkjenner kompetansen. Problemet med at kompetansen oppfattes som truende, gjelder ledere, ikke kollegaer.

FLERE SIER AT MASTERUTDANNINGEN HAR ENDRET MÅTEN DE UTFØRER OPPGAVENE PÅ.

FEM PRINSIPPER

Fem prinsipper ser ut til å være avgjørende for at masterkompetanse kan styrke barnehagen.

Det første er informantenes lojalitet til barna og til barnehagens verdier. Relasjonen til barnet forstås som selve fundamentet for profesjonsutøvelsen, og i utviklingen av barnehagen.

Det andre er at aktørene drar i samme retning, samarbeider på andre og nye måter og tar et felles ansvar for å utvikle barnehagen.

Det tredje er at masterutdanningene innrettes slik at de får mer direkte relevans for arbeid i barnehagen – uten at det utelukker en videre akademisk karriere.

Det fjerde er at forholdet mellom pedagogikk, profesjon og politikk vies oppmerksomhet. Flere av informantene peker på at masterstudiet har gjort dem bedre rustet til å forstå og forholde seg kritisk og analytisk til dette forholdet. Økt kompetanse kan være et motsvar mot umyndiggjøring.

Det femte er at det å ta en master ikke overlates til den enkeltes personlige ønske om faglig fordypning, men at bruk av kompetansen barnelærere med masterutdanning har, inngår i nasjonale og lokale kompetansestrategier.

Artikkelen er en kortversjon av artikkelen Oppdragelsens endelikt i barnehagen? i Arr Idehistorisk tidsskrift nr. 1 2018 (s. 57–67).

LITTERATUR

BJERKESTRAND, M., FISKE, J., HERNES, L., PRAMLING SAMUELSON, I., SAND, S., SIMONSEN, B., STENERSEN, B., STORJORD, M., & ULLMANN, R. (2017). *Barnehagelærerutdanninga. Styrker, svakheiter og gjenstridige utfordringar*. Bergen: Følgegruppe for barnehagelærerutdanning.

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET (2017). *Kompetanse for fremtidens barnehage. Revidert strategi for kompetanse og rekruttering 2018–2022*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

LUND, H., FREDWALL, I.E., GALLAVARA, G., LAFTON, T., SKOGLUND, I.E., STEINNES, G.S., TEIGEN, K.S., & HOV. D. (2017). *Sammen om kvalitetsutvikling og kompetanseløft for fremtidens barnehager*. Oslo: NRLU.

UTDANNINGSFORBUNDET (2016). *Vi utdanner Norge – overordnet politikk og vedtatte innsatsområder for landsmøteperioden 2016–2019*. Oslo: Utdanningsforbundet.

NOTE

1. To av disse har fått universitetsstatus etter at undersøkelsen ble gjennomført.

Aktive styrere betyr mye for studenter og praksislærere

Å lede en praksisbarnehage krever tid og innsats av styrerne. Her er noen felles retningslinjer og relevant forskning som kan fungere som en støtte i arbeidet med å lede praksisbarnehagen.

TEKST:

Kristin Rydjord Tholin
dosent Fakultet for humaniora,
idretts- og utdanningsvitenskap ved
Institutt for pedagogikk, Høgskolen
i Sørøst-Norge, campus Vestfold
kristin.r.tholin@usn.no

F

ormålet med denne artikkelen er å rette oppmerksomhet mot den betydningsfulle rollen styrer har som leder av praksisbarnehagene. Styrere har en sentral rolle når barnehagelærerstudenter kommer ut i praksis og de bidrar til en «integrert, profesjonsrettet og forskningsbasert barnehagelærerutdanning med høy faglig kvalitet» (KD, 2012a). Som overordnet leder har styreren også ansvar for at *praksislærerne* utgjør et lærerteam som samarbeider om studentenes praksis. Barnehagelærere som

«reflekterer over egen praksis og som har blikk for faglig utvikling og profesjonalitet» blir dokumentert som tegn på god kvalitet (Sommersel et.al., 2013, s. 33).

PRAKSIS IKKE BARE TRENING
På Høgskolen i Sørøst-Norge har vi gjennomført flere praksisprosjekt (se linker i litteraturlisten; Tholin, 2013 og 2017). Vi har blant annet fokusert på praksislærer som lærerutdanner, for å gjøre praksislærerne enda mer bevisste på at praksislærerrollen er profesjonelt arbeid som krever analytiske tilnærminger og kritisk tenkning. Vi ville utfordre oppfatninger om at

STYRERE SOM ER AKTIVE OVENFOR PRAKSISLÆRERNE KAN PÅVIRKE UTDANNINGEN OG BIDRA TIL Å HEVE KOMPETANSEN HOS PRAKSISLÆRERE.

praksis kun er en treningsarena (Ulvik, 2007). I det neste delprosjektet, var intensjonen å utforske styrerrollen som leder av praksisbarnehagen og praksislærergruppen. Det ble etablert en ad hoc prosjektgruppe som samlet inn forslag, gode ideer og erfaringer på styrersamlingene som så ble grunnlaget for felles retningslinjer for ansvars- og arbeidsoppgaver for våre praksisbarnehager. De retningslinjene kan du lese om her:

STYRERS ANSVARSOMRÅDER

Styrer har som leder av praksisbarnehagen veldig gode muligheter for å bidra til at både barn, personale og studenter er aktører i barnehagen som en lærende organisasjon. Men oppgaven krever innsats og prioritering av tid som styrere dessverre har lite av. Ved Høgskolen i Sørøst-Norge (campus Vestfold) har vi utviklet noen felles retningslinjer som kan fungere som en støtte i arbeidet med å lede praksisbarnehagen.

Styrer leder samarbeidet med høgskolen: Styreren er praksisbarnehagens faglige og administrative bindeledd til høgskolen og deltar på styrermøter og sørger for at arbeidet utføres i samsvar med avtaler, lover og retningslinjer.

Styrer leder personalet: Styrer har ansvar for praksislærerne og leder samarbeidet mellom dem for å fremme høy faglig kvalitet på arbeidet. Møtene kan ha en utforskende tilnærming til rollen som lærerutdanner, og være en arena for å drøfte praksiskontrakter, studentoppgaver og organisering av praksisperioden. Styrer har også ansvar for å orientere og mobilisere personalet i det å være praksisbarnehage og bidra i studenters læring og utvikling. Assistent/fagarbeidere kan lære studenter om praktisk arbeid. Slik kan det skapes interesse og engasjement i hele personalet.

Styrer leder studentene: Styrer har oversikt over de faglige satsingsområder som barnehagen arbeider ut i fra. Derfor har styrer relevante kunnskaper og kan bidra på flere områder i løpet av en praksisperiode. I starten av praksisperioden presenterer styrer barnehagens faglige profil, oppbygning, organisering, administrasjon og ledelse. Noen temaer kan være spesifikke for hvert trinn for studentene, som personalledelse og foreldresamarbeid, mens styreren kan snakke om andre temaer ved oppstart i alle praksisperioder, som holdninger, arbeidskultur, taushetsløfte og forventninger. En styrer har anledning til å involvere seg *underveis* i praksis og sette av tid til studentene på aktuelle møtearenaer (pedagogmøter, personalmøter). I uformelle situasjoner kan de ta kontakt og vise interesse for studentenes utdanning og praksis i barnehagen. Ved slutten av perioden har styrer en samtale der studentene selv gjør en egen vurdering av det faglige utbyttet, med fokus på arbeidsmetoder og arbeidsmiljø i barnehagen.

LEDELSE AV PRAKSISOPPLÆRINGEN

Det eksisterer noe forskning som peker på betydningen av en *faglig engasjert leder* for praksisskoler. Ifølge Munthe og Ohnstad (2008) varierer det om rektorene er aktive i praksisopplæringen og etterlyser ledernes engasjement og involvering i dette arbeidet. Det er i tråd med Heggen og Thoresens (2015, s. 368) forskning

om at «praksislæreren opplever å ha ansvaret for praksis alene, at rektor gir lite støtte og veiledning og har en diffus lederrolle på dette område». Selv om dette er forskning fra praksisskoler er det stor sannsynlighet for at vi finner liknende tendenser i praksisbarnehagene.

Å være praksisbarnehage kan innebære felles kompetanseutvikling for praksislærerteamet. Ifølge Postholm og Rokkones (2012) er læring som skjer i samarbeid med andre på egen arbeidsplass, med en ledelse som støtter opp om sosial læring, den beste måten for lærere å utvikle egen praksis. Fordi samarbeids- og læringsprosessene blir koblet direkte til praksis, der praksislærerne har sitt daglige virke, kan arbeidet oppleves som relevant og meningsfylt, hevder Bjørnsrud (2014). Videre påpeker Hargreaves og Fullan (2016) at slike samarbeidsbaserte kulturer er kjennetegnet av tillit og gode relasjoner og at personalet betrakter arbeidet mer som en kollektiv enn individuell praksis. Postholm peker på verdien av å sette av tid til felles fokus på praksis i egen virksomhet og understreker effekten av at ledelsen deltar aktivt gjennom hele prosessen (Postholm, 2012). Styrer har en viktig oppgave som leder for praksislærergruppen.

SAMSPILL PRAKSIS OG UTDANNING

I den nye rammeplan for barnehagelærerutdanningen (KD, 2012) er føringer om samarbeidet forsterket,

slik jeg tolker det: *Forskriftens formål er [...] at det legges til rette for et forpliktende samspill mellom utdanningsinstitusjon og praksisfelt.* Uttrykket *forpliktende samspill* kan indikere at man har hevet ambisjonene om samarbeid fra forrige rammeplan der det stod at samarbeid er av stor betydning for den totale kvaliteten i utdanningen (UFD, 2003).

AKTIV LEDER BETYR MYE

Målet med artikkelen er å rette oppmerksomhet mot den betydningsfulle rollen styrer har som leder av praksisbarnehagen og dele erfaringer fra egen høgskole. Det er vesentlig med oppmerksomhet, og at styrer prioriterer tid til lederarbeidet.

Forskning dokumenterer at styrer som inntar en aktiv lederrolle har avgjørende betydning for intern og ekstern praksisopplæring (Postholm og Rokkones, 2014). De kan påvirke utdanningen til barnehagelærerstudenter og bidra til å heve kompetansen hos praksislærere. Idealet er, som Hargreaves og Fullan (2014) påpeker, at hele praksisbarnehagen har en utforskende tilnærming til praksis, og ikke minst at praksislærerne gjennom felles prosesser reflekterer og lærer sammen og av hverandre.

Øverste faglig leder i barnehagene har ulike betegnelser, men her er styrer valgt som en fellesbetegnelse.

Styrere som inntar en aktiv lederrolle har avgjørende betydning for intern og ekstern praksisopplæring i barnehagen, skriver artikkelforfatteren. Illustrasjonsfoto: fotolia.com

LITTERATUR

- BJØRNSRUD, H.** (2014). *Den inkluderende fellesskolen – læringskraft for elever og lærere?* Oslo: Gyldendal akademisk.
- HARGREAVES, A. FULLAN, M.** (2014). *Arbeidskultur for bedre læring i alle skoler: Hva er nødvendig lærerkapital?* Oslo: Kommuneforlaget.
- HEGGEN, K. OG THORESEN, K. E.** (2015). Praksisopplæring – et felles prosjekt mellom høgskole og praksisskole. I *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, nr 5, 2015, s. 362–374.
- KUNNSKAPSDEPARTEMENTET** (2012). *Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning.* Oslo: KD.
- MUNTHE, E. OG OHNSTAD, F. O.** (2008). Ensomme svaler? En studie av praksislæreres rapportering om identitet, kollektivitet og gjennomføring av praksisopplæringsperioder. I: *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 2008, nr.06, s. 472–483.
- POSTHOLM, M.B. (RED)** (2012). *Læreres læring og ledelse av profesjonsutvikling.* Bergen: Fagbokforlaget.
- POSTHOLM, M. B. & ROKKONES, K.** (2014). *Læreres profesjonelle utvikling: En Review av forskning om hvordan lærere lærer.* I: M.B. Postholm (2014) (Red.), *Læreres læring og ledelse av profesjonsutvikling.* Bergen: Fagbokforlaget.
- SOMMERSEL, H.B., S. VESTERGAARD, AND M.S. LARSEN** (2013). *Kvalitet i barnehager i skandinavisk forskning 2006–2011.* En systematisk forskningskartlegging. 2013, Dansk Clearinghouse for uddannelsesforskning.

- THOLIN, K.R.** (2013). *Praksislærere og partnerbarnehager – likeverdige samarbeidspartnere i førskolelærerutdanningen? Rapport fra praksisprosjekt i førskolelærerutdanningen.* Skriftserien, Høgskolen i Vestfold, Rapport 2/2013. https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/149140/Rapp_02_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- THOLIN, K.R.** (2017). «Å være praksislærer er en ansvarsfull og viktig oppgave, men rollen kan være uklar på flere områder». I *Utdanning* nr.8/2017, s. 48–51. <https://www.utdanningsnytt.no/utdanning/debatt/2017/mai/a-vare-praksislærer-er-en-ansvarsfull-og-viktig-oppgave-men-rollen-kan-være-uklar-på-flere-områder/>
- ULVIK, M.** (2007). Betydningen av praksis i lærerutdanning. I *Utdanning* nr. 23/07.
- UFD** (2003). *Rammeplan for Førskolelærerutdanningen.* Oslo: UFD.

TEKST:

Ingvild Åmot
førsteamanuensis DMMH
ingvild.amot@dmmh.no

TEKST:

Monica Bjerklund
førstelektor DMMH
monica.bjerklund@dmmh.no

Barnehagelærernes rolle i det spesialpedagogiske arbeidet i barnehagen

Barnehageansatte bør få mer kunnskap om barn med spesielle behov og samarbeide mer med spesialpedagoger, for å gi barna barnehagetilbudet de har krav på.

Denne artikkelen handler om barnehagelærernes oppgaver, rolle og kompetanse i spesialpedagogisk arbeid i barnehagen. Artikkelen bygger på et notat utarbeidet for ekspertgruppen for barnehagelærrollen, og kommer med noen anbefalinger om hvordan det spesialpedagogiske arbeidet i barnehagen bør være.

TILPASSER BARNAS BEHOV

Barn med særskilte behov har rett til spesialpedagogisk hjelp ifølge barnehagelovens (bhl.) § 19. Barn med særskilte behov kan være barn med individuell rett til spesialpedagogisk hjelp (bhl. § 19a) og barn uten vedtak men som har behov for tilrettelegging.

Spesialpedagogisk hjelp kan være trening og stimulering på spesifikke områder, eller støtte til de som jobber i barnehagen (Udir, 2018a). Tilrettelegging kan være endring av bygg, støtte til utstyr, ekstra bemanning eller opplæring (Udir, 2018b).

Det allmennpedagogiske tilbudet skal tilpasses alle barns behov og forutsetninger, også når barn har behov for ekstra støtte i korte, eller lengre perioder. Barnehagelæreren har ansvar for utviklings- og læringsfremmende aktiviteter som gir alle barn et inkluderende og likeverdig tilbud (Udir, 2017, s. 15 & 40). Foreldresamarbeid skal ivaretas i alt pedagogisk arbeid (bhl. § 1).

SAMARBEID MED PPT

For at barn skal få et tilbud som er til det beste for deres oppvekst og utvikling kreves det et tverrfaglig og tverretattlig samarbeid. For barnehagelærerne er pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) den mest sentrale aktøren å samarbeide med om barn med behov for spesialpedagogisk hjelp. Trenger barnet mer utredning, eller andre tiltak enn barnehagen kan gi innen sitt ordinære tilbud, må barnehagen i samråd med foresatte vurdere å henvise barnet til PPT. Det er PPT som er sakkyndig instans og kan samarbeide med barnehage og foreldrene om det er aktuelt med spesialpedagogisk hjelp (bhl. § 19 c). PPT utarbeider en sakkyndig vurdering

I dag fremstår allmennpedagogisk og spesialpedagogisk arbeid i barnehagen som separate områder, ofte med manglende dialog og samarbeid, ifølge artikkelforfatterne, som kommer med forslag til endring. Illustrasjonsfoto: Fotolia.com

(bhl. § 19 d), før kommunen eller fylkeskommunen vedtar eventuell spesialpedagogisk hjelp (bhl. § 19 e).

Det er viktig å samarbeide med PPT for at barnehagen skal kunne legge til rette et pedagogisk tilbud som ivaretar utviklingen til barn med særskilte behov. Dette kan skje ved *fastkontaktordning*, hvor en av PPT sine rådgivere har faste dager i barnehagen, der rådgiveren støtter ansatte i arbeidet. Barnehagelæreren har en sentral rolle for å ta opp viktige tema med rådgiver, og å organisere disse dagene. I noen tilfeller samarbeider barnehagelærerne med PPT etter at barnet er henvist til utredning for behov for spesialpedagogisk hjelp. I slike sammenhenger krever PPT en formell henvendelse, der barnehagelæreren i samarbeid med foreldrene dokumenterer og begrunner behov for utredning.

INDIVIDUELL OPPLÆRINGSPLAN

PPT kan også prøve ut ulike tiltak i samarbeid med barnehagen allerede i *bekymringsfasen*. (Wendelborg mfl., 2014, s. 174). Det betyr at et formelt vedtak om spesialpedagogisk hjelp utsettes, mens barnehagen jobber for å tilrettelegge for

DET ER BEHOV FOR MER SAMHANDLING MELLOM BARNEHAGEN OG SPESIALPEDAGOGER.

barnet. Her er barnehagelæreren en viktig brikke i samarbeidet, i utvikling av tiltak og i veiledning av personalet. Det er ingen formelle krav om individuell opplæringsplan (IOP) (Udir., 2017, s. 3), men barnehageloven (§ 19 b) sier at det skal gjøres en vurdering av det spesialpedagogiske tilbudet. I over 80 prosent av tilfellene blir den skriftlige oversikten skrevet som en individuell opplæringsplan (IOP) (Wendelborg mfl., 2015, s. 130). Når barn har fått vedtak om spesialpedagogisk hjelp får de spesialpedagogiske ressurser. Det betyr at de får

tildelt timer med spesialpedagog og/ eller assistent. Det er viktig at barnehagelærer samarbeider med dem, og kan ta imot veiledning av både spesialpedagog og PPT ved behov.

MANGLENDE DIALOG OG SAMARBEID

Målet med spesialpedagogisk hjelp er at hvert barn får nødvendig støtte til å bidra i et demokratisk fellesskap og utvikle ferdigheter som gjør dem rustet til å møte samfunnet (Åmot & Mørland, 2017). Inkludering handler om å skape en atmosfære som er preget av nær tilknytning og anerkjennelse, og at *alle barn* opplever samhørighet med andre (Christensen, 2016).

I dag fremstår allmennpedagogisk og spesialpedagogisk arbeid i barnehagen som separate områder, ofte med manglende dialog og samarbeid mellom aktørene (Hillesøy, 2016, s. 4). Det er behov for mer samhandling mellom barnehagen og spesialpedagoger. Barnehagelærerne har en unik rolle og et viktig ansvar i å skape rom for samarbeid mellom alle barnehagens ansatte, og de som har ansvar for spesialpedagogisk tilrettelegging.

Personalets kompetanse og holdninger er viktig for at hverdagslivet i barnehagen skal bli inkluderende (Solli, 2017, s. 61). En undersøkelse om hørselshemmede barn og inkludering viste at nok ressurser og relasjonskunnskap er viktig for at barna skal bli inkludert (Kristoffersen & Simonsen, 2013). Grunnleggende kunnskap og ferdigheter om relasjoner, voksenrollens betydning i barns samspill, lek og utvikling er sentralt både i allmenn- og spesialpedagogikk.

FORSLAG TIL Å STYRKE SPESIALPEDAGOGISK ARBEID

For å imøtekomme barns rett til inkludering og å bidra til fellesskapet i barnehagen behøver ansatte generalisert kunnskap om spesialpedagogisk arbeid, inkludering og kartlegging og spesiell opplæring i behovene til enkeltbarn. Stat, kommune og barnehageeiere bør legge til rette for kompetanseutvikling. Barnehagens ansatte vil kunne trenge opplæring og veiledning om det å skape et inkluderende barnehagemiljø, om tilrettelegging og om å se barna i sin kontekst. I tillegg trenger de ansatte økt kunnskap om kartlegging, ulike vansker og om hvordan de kan tilpasse hjelpen. Det er viktig at leken er sentral også i det spesialpedagogiske arbeidet.

Vi vil anbefale at barnehagelærerne får støtte og veiledning fra eksterne veiledere tilknyttet ulike spesialpedagogiske arbeidsoppgaver i barnehagen, at de inviteres til samlingsbaserte kompetansetiltak (gjørne sammen med PPT) og får

anledning til å ha samlinger og spesialpedagogisk utviklingsarbeid på egen arbeidsplass. De bør få tilbud om relevante nettstudier. Andre måter å øke kompetansen på er læringsnettverk på tvers av barnehager, eller støtte fra ressurspersoner lokalt, eller via nett. Kompetanseheving må styrkes gjennom vikarordninger, økonomisk støtte og barnehageeierne som motiverer de ansatte. Vi anbefaler at barnehagene får en fast kontaktperson i PPT, at det arrangeres faste møtedager hvor PPT besøker barnehagene og veileder de ansatte. Det bør følge intensiver med å ta mastergrad og doktorgrad om barnehagens spesialpedagogiske arbeid. Det er viktig at barns medvirkning og barneperspektivet får en sentral rolle i det spesialpedagogiske arbeidet i barnehagen.

LITTERATURLISTE

- HILLESØY, SIV.** (2016). *Et vanlig barn i en vanlig barnehage? Vilkår for deltakelse i barnefellesskap for de yngste barna med cochleaimplantat i barnehagen*. Ph.d. avhandling: Universitetet i Stavanger: 295, Institutt for grunnskolelærerutdanning, idrett og spesialpedagogikk.
- LOV OM BARNEHAGER (BARNEHAGELOVEN).** (2016). Hentet 19.3.18: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- MØRLAND, B., GROVEN, B., & HOVEN, G.** (2017). Lek i spesialpedagogisk arbeid. I E. J. Lyngseth & B. Mørland (red.), *Tidlig innsats i tidlig barndom* (s. 113–133). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- SJURSEN, K.** (2014). Tiltak = lek i barnehagen? Lekens sosiale funksjon. I B. I.B. (red.), *Spesialpedagogikk i barnehagen* (s. 121–136). Bergen: Fagbokforlaget.
- SOLLI, K.-A.** (2017). Inkludering i barnehagen i lys av forskning. I A.-L. Arnesen (red.), *Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser* (2 utg., s. 138–160). Oslo: Universitetsforlaget.
- TANGEN, R.** (2012). Tilnæringsmåter og temaer i spesialpedagogikk – en introduksjon. I E. Befring & R. Tangen (red.), *Spesialpedagogikk* (s. 17–30): Cappelen Damm Akademisk.
- UTDANNINGSDIREKTORATET.** (2017a). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no>
- UTDANNINGSDIREKTORATET.** (2018b). PPT og spesialpedagogisk hjelp – rettigheter file:///C:/Users/Ingvild%20%C3%85mot/Downloads/spesialpedagogisk-hjelp---til-deg-som-er-forelder.pdf
- UTDANNINGSDIREKTORATET.** (2018b). Hva kan tilretteleggingen gå ut på? Barnet har krav på et egnet tilrettelagt barnehetilbud. <https://www.udir.no/utdanningslopet/barnehage/ansatte/tilrettelegging-av-barnehagetilbudet-for-barn-med-nedsatt-funksjonsevne/hva-kan-tilretteleggingen-ga-ut-pa/>
- WENDELBOG, C., CASPERSEN, J., KITTELSAA, A.M., SVENDSEN, S., HAUGSET, A. S., KONGSVIK, T., & REILING, R. B.** (2015). *Barnehetilbudet til barn med særlige behov. Undersøkelse av tilbudet til barn med særlige behov under opplæringspliktig alder*. Trondheim: NTNU samfunnsforskning, Trøndelag Forskning og Utvikling og NIFU.
- ÅMOT, I., & MØRLAND, B.** (2017, 28. august). Barns rett til spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, Kronikk. *Adresseavisen*.

TEKST:**Ingvald Aga**

leder Kontaktforum barnehage

i Utdanningsforbundet

ingvald.aga@utdanningsforbundet.no

DE MINSTE BARNA FÅR IKKE NOK ANSATTE

Halvparten av barnehagene følger ikke opp bemanningsnormen, viser undersøkelse. Det går verst ut over de yngste barna.

Undersøkelsen om faktisk gruppestørrelse i barnehagene er gjort av Rambøl på oppdrag for Utdanningsforbundet våren 2017 og 2018. Barnehageansatte ble spurt om hvor mange ansatte og barnehagelærere som er til stede i barnegruppene på tre ulike tidspunkt i løpet av dagen.

RAPPORTEN VISER AT:

- I 51 prosent av observasjonene er det flere enn tre barn per voksen i småbarnsgruppene.
- I 31 prosent av observasjonene er det over ni barn per ansatt med pedagogisk utdanning i småbarnsgruppene.
- I én av fem observasjoner er det ikke pedagogisk utdannet personale til stede i barnegruppene.

IKKE LOV MED PROSENTREGNING

Bemanningsnormen stiller krav om minimum én ansatt per tre barn under tre år og én ansatt per seks barn over tre år. Den nye grunnbemanningsnormen er ikke et tak for hvor mange som kan ansettes i barnehagen, men et minimum. *Pedagognormen* stiller krav

om en pedagogisk leder per 7 barn under tre år og én per 14 barn over tre år. Barn regnes for å være tre år fra og med august året det fyller tre år. Barn nummer 8 eller 15 vil utløse krav om ny fulltidsstilling som pedagogisk leder. Dermed kan ikke barnehageeier beregne prosentandel av barnehagelærerstilling per barn. De nye reguleringene skal først og fremst føre til et bedre tilbud til barna.

GÅR VERST UT OVER DE MINSTE

Det går verst ut over de yngste. Undersøkelse viser at i 51 prosent av observasjonene brytes bemanningsnormen for de yngste barna. Det er alvorlig, fordi det er de som trenger høyest voksentetthet.

Undersøkelsen bekrefter det vi igjennom en årrekke har fått tilbakemeldinger om – nemlig at barnegruppene har blitt for store, bemanningen er for dårlig, og det er for få barnehagelærere til stede gjennom dagen.

LANGT IGJEN

Undersøkelsen er gjennomført før den nye bemanningsnormen og barnehagelærernormen ble innført 01. august i år. Barnehageeier må innfri ny bemanningsnorm senest 01. august

2019. Det betyr trolig at resultatene fra undersøkelsen for mange barnehager vil være en realitet minst frem til neste høst. Selv med de nye normene er det langt igjen til målet om at bemanningsnormen skal gjelde hele dagen og at minst 50 prosent av de ansatte er barnehagelærere.

ET STYKKE PÅ VEI

Til tross for den ferske undersøkelsen og at vi ikke er i mål med bemanningsnormen, eller barnehagelærernormen er det grunn til å glede seg over at vi har kommet et stykke på vei. Barnehagen ble anerkjent som en del av utdanningssystemet da det ble flyttet til Kunnskapsdepartementet i 2005. Retten til barnehageplass kom i 2009, og den nye rammeplan fra 2017 ble etter stort påtrykk fra profesjonen et godt resultat. Vi har fått en bemanningsnorm og skjerpet barnehagelærernorm, for å nevne noe. I tillegg har vi fått nasjonale retningslinjer for veiledning av nyutdannede lærere i barnehage og skole. Finansiering og tydelige forpliktelser mangler, men vi har tatt et skritt i riktig retning. Vi skal feire det vi har fått til, men ikke hvile på laurbærene. Sammen skal vi fortsette arbeidet mot målene vi har satt oss.

TEKST:
Merete Sillesen
frilansjournalist
ramesil@hotmail.com

BARNEHAGEN MIN
Vi besøker barnehager litt
utenom det vanlige. Tips oss
på forstesteg@udf.no

FOTO:
Marianne Otterdahl-Jensen
fotograf
marianne.fotograf@gmail.com

Barna blir gode konfliktlødere gjennom dansen

**TAKT OG TONE BARNEHAGE
LØRENSKOG**

**Med dans og teater, musikk og
instrumenter i barnehagen blir
barna gode til å samarbeide og
å løse konflikter.**

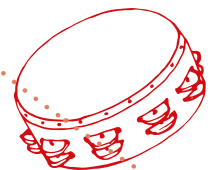
Takt og Tone barnehager i Lørenskog er de eneste barnehagene i Akershus med fordypning i estetiske fag.
– Jeg oppdaget at det var svært lite dans, musikk og drama i vanlige barnehager, forteller Unni Andersen (54) om hvorfor hun startet opp musikkbarnehage i Lørenskog. Hun var vært danselærer i 30 år og er også utdannet barnehagelærer.

HAR EGEN SKUESPILLER

Unni fant lokaler, ansatte barnehagelærere, og startet en barnehage med plass til 12 barn. Hun eier Takt og Tone, som i dag er to barnehager, Eventyrskogen og Drømmehagen. I tillegg til barnehagelærere, har Unni ansatt personer med fordypning i dans og drama, pluss en vaskeekte skuespiller, utdannet i England. Skuespiller Hilde

⬆ Gjennom russisk folkedans utvikler barna Ingrid H. Flemsæther, Alea Krasniqi, Lilli P.G. Seyedi og Mikkel B. Kalleberg i Takt og Tone barnehage i Lørenskog seg både fysisk og psykisk.

Vernli Hansen (43) samler sju av fire- og femåringene til sangstund. Hilde synger i kor, og har tatt kurs i «Musikk fra livets begynnelse». Hun har jobbet i barnehagen i 11 år, og lengter ikke tilbake til et voksent publikum.

– Her får jeg brukt hele meg, og vi har skuespill både for og med barna, forteller Hilde.

– Målet mitt er å vekke noe i barna, som gjør at de koser seg. Bonusen er at alle fagområder også dekkes.

LØSER LETTERE KONFLIKTER

Unni forteller at musikk, dans og drama er kreative, morsomme og lystbetonte arbeidsmetoder som innbyr til kreative prosesser. Hun forteller at sansene blir forsterket i kreativitet og mentale prosesser, slik at opplevelsene blir enda sterkere.

– Barna blir mer kreativ til å løse problemer og konflikter og lærer nye måter å tenke på, sier Unni. Barna lærer å lytte til beskjedene som gis og

vente på tur, når for eksempel instrumenter deles ut. De blir kreative og gode på samspill, ifølge Unni.

RUSSISK FOLKEDANS

De sju barna sitter helt stille på gulvet, mens Hilde lar tonene av Vivaldis «Høst» fylle rommet.

Når hun etterpå spør hvordan høsten høres ut, har barna klare svar.

– Bladene faller ned, og det blåser, sier Nikolai.

1. Danselærer og barnehagelærer Unni Andersen startet musikkbarnehage i Lørenskog for nesten 20 år siden, og det er den eneste i Akershus fylke. Her spiller hun trommer sammen med Oda Hoff Bjørge, Ingrid H. Flemsæther, Mikkel B. Kalleberg, Lilli P.G. Seyedi, Alea Krasniqi og Lucas. **2.** Triangel er et av flere instrumenter Henrik Vierli får prøve i barnehagen. **3.** Full fart når danselærer Unni Andersen og barna Ambar K. Sekhon, Nikolai H. Bratlie, Hermine Brunvoll Mork og Benjamin Todal løper rundt på gulvet. **4.** Danselærer Nanette Andersen Sørenbye og Mikkel B. Kalleberg, som Kaptein Sabeltann, speider utover havet.

TAKT OG TONE BARNEHAGER

- er to kunst- og kulturbarnehager, Eventyrskogen og Drømmehagen, i Lørenskog.
- De eneste barnehagene i Akershus med fordyping i de estetiske fagområdene.
- Privateid og startet av danselærer Unni Andersen i 1999. Unni Andersen som også er utdannet barnehagelærer, er styrer i begge.

Nå får barna instrumenter og de spiller og synger selv. De blir et ekte vindorkester, som ender i et crescendo av bråkete høstvind.

– Sann høres høsten ut, sier Jonas, som slår ett og to på triangelet mens Hilde fremfører en regle.

Det er en imponerende ro og samspill i gruppen. Nå skal de opp og bevege seg til musikken av en russisk folkedans.

– Dette er gøy, ler flere av barna når musikken stopper, og de voksne har blitt svette i pannen.

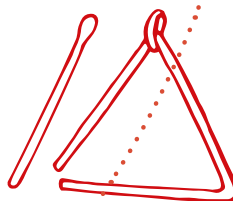
RYTMEEGG OG GULLSKATT

På en annen avdeling står danselærer Nanette Andersen Sørenbye (25) klar med åtte ivrige treåringer, sammen med fagarbeider Christina Hansen (27). Det er like stor glede og konsentrasjon blant disse barna. De lærer å vente på tur, mens Nanette deler ut rytmeegg. De beveger seg til musikken, og danser som små sommerfugler med fargede skjerf.

– Vi har samme farge, sier Ingrid, og så snakker de om ulike farger og nyanser.

“

VED Å KOMBINERE DANS, MUSIKK OG DRAMA MED MENINGSFULL LEK, KAN MAN LEGGE GRUNNLAGET FOR EN SUNN MOTORISK, KOGNITIV OG EMOSJONELL UTVIKLING,

EVENTYRSKOGEN BARNEHAGE

- 27 barn fra 1–6 år, fordelt på 2 avdelinger.
- Bikuben: 9 barn i alderen 1–3 år, 3 voksne.
- Eventyrskogen: 18 barn i alderen 3–6 år, 4 voksne.
- Åpningstid 07.00–17.00.
- Den ligger ved skogen i Lørenskog kommune og har uteområde på 7 mål med egen fotballbane om sommeren og skøytebane om vinteren, grillhytte og utescene.
- Egen dansesal inne.

Ekstra stas er det når Kaptein Sabelt-anssangen spilles. Barna følger ivrig med på bevegelsene, og jammen finner de gullskatten i det sangen er slutt.

Samlingen avsluttes med at alle barna ligger rolig på gulvet og slapper av noen minutter.

Så er det lunsjtid, og den fornøyde gjengen løper ned igjen.

BRA FOR UTVIKLINGEN

– Jeg begynte med ti minutter, og har gradvis økt lengden på samlingen, forklarer Nanette.

– Med dans kommer også berøring og sosialisering naturlig inn, som å holde hender, eller å være nær hverandre, sier danselæreren. Etter kort tid tør også de mest sjenerte opp. Er det mye uro en dag, tar hun hensyn til det, og gjør samlingen kortere.

– Ved å kombinere dans, musikk og drama med meningsfull lek, kan man legge grunnlaget for en sunn motorisk, kognitiv og emosjonell utvikling, mener styrer og danselærer Unni.

– Når barna har det gøy, er det utrolig hvor mye de lærer, og vi kan implementere fag som matte, fysikk, filosofi, språk og gym i hverdagen, sier hun. Som da de gjorde et rom om til en jungel. Hva finnes i universitet? filosoferte de sammen med barna. Hva må vi ha med på reisen? Hvor er vi? Hvor mange dyr er det i jungelen? Og så danset de seg inn i jungelen ved å bøye og tøye for å komme under grener og hindringer.

5. Alea Krasniqi slår taktfast på trommene sammen med barnehagelærer og danselærer Unni Andersen. 6. Jonah F. Moghadam og Benjamin Todal konsentrerer seg når de får spille på instrumenter. Og barna bytter på hvem som får bruke dem. 7. Jippii! Lucas, Lilli P.G. Seyedi, Ingrid H. Flemsæther, Oda Hoff Bjørgo, Alea Krasniqi og Unni strekker seg mot taket. Gjennom bevegelsesleker utvikler barna motorikken på en fin måte.

➔ **Barnehagen som samfunnsinstitusjon**
Solveig Østrem (red.)
Cappelen Damm Akademisk (2018)
208 sider

ANMELDT AV:
Monica Bjerklund
emneansvarlig og førstelektor
ved master i tidlig innsats og
spesialpedagogikk ved DMMH
monica.bjerklund@dmmh.no

Barndommens egenverdi under krysspress

En samfunnskritisk bok om lek, tilhørighet, medvirkning og inkludering sett fra barnas perspektiv.

I denne antologien diskuteres barnehagens samfunnsmandat med vekt på barnehagen som velferdsordning, pedagogisk virksomhet og møtested. Antologiens styrke er at den har et klart barneperspektiv, med fokus på blant annet lekens vilkår i barnehagen og barnehageatmosfærens betydning for barns dannelses- og læringsprosesser i flerkulturelle barnehager. Andre tema er de yngste barnas tilhørighet og handlingsrom, og hvordan barn med særskilte behov kan bli ivaretatt. Antologien synliggjør hvordan barndommens egenverdi befinner seg i et krysspress på grunn av ulike politiske føringer for barnehagen.

JOBBTILFREDSHET OG MEDVIRKNING
Østrems undersøkelse av hva barnehagelærere finner meningsfullt ved arbeidet sitt er interessant. Åmots analyse av empiri fra barnehagen gir også større forståelse for ansattes dilemmaer med å realisere medvirkning for barn med samspillsvansker.

Boka tar opp motsetningen som at politiske føringer legger vekt på skoleforberedende aktiviteter og norskspråklige ferdigheter hos minoritetsspråklige barn, samtidig som barnehageloven har fokus på danning.

LEKENS STATUS

Et høydepunkt er kapitlet om lekens status og vilkår i barnehagen. Ulike omtaler av leken kan påvirke lekens status og vilkår i barnehagen, og økonomisk rasjonalitet virker inn på hvordan leken verdsettes.

De kritiske perspektivene i antologien er kanskje ikke veldig originale hver for seg, men det sterke empiriske belegget disse argumentene underbygges med gjør at antologien utmerker seg. Det samme gjør tettheten av argumenter i teksten, og at de kritiske refleksjonene er samlet på et sted. En bok som bør leses av alle forskere, praktikere, utdanningsansvarlige og politikere med interesse for barnehagen.

➔ **Din musikalske kapital**
Nora Bilalovic Kulset
Universitetsforlaget
(2018)
144 sider

En bok om hva musikk betyr for mennesker og i relasjoner. Mange barnehagelærere er redde for å synge, men tør når de får ny kunnskap om musikk. Boka handler ikke om ferdigheter, men hva musikk betyr for sosialisering, tilknytning, empati, følelser, helse og livskvalitet. Er alle musikalske? Hvordan stoppe stemmeskammen? Det er spørsmål du får svar på.

➔ **Å falle mellom to stoler**
Samarbeid til barnets beste i barnehage og skole
Heidi Omdal og Ragnar Thygesen (red.)
Universitetsforlaget
(2018)
256 sider

Hva hindrer samarbeid for å følge opp barn med ekstra utfordringer i barnehage og skole? Det gir denne boka svar på, og peker på muligheter for å få det til mellom foreldre og profesjonelle aktører. Tema er barn med selektiv mutisme, atferdsvansker og funksjonsevne, minoritetsspråklige, overgang, relasjoner og hva PPT kan gjøre. For studenter, barnehage- og skoleledere og hjelpeapparatet.

➔ **Farmors kongehus**
Adele Lærum Duus og Elisabeth Moseng
Mangschou forlag
(2018)
Bildebok (3–6 år)

En sjarmerende bildebok om farmor som forteller barnebarnet om da Kong Olav overnattet hjemme hos dem under NM på ski. Fortellingen er basert på familien Lærums egen historie, som huset kongen, fordi han ikke ville bo på hotell. Farfaren var doktor, og doktorhuset ble omdøpt til kongehuset på folkemunne. Et artig stykke norgeshistorie.

⊕ **Perspektiver på barns medvirkning i barnehagen**
Kristin Danielsen Wolf & Sverre Bjørn Svenning (red.)
Universitetsforlaget (2018)
155 sider

ANMELDT AV:
Kirsten Flaten
dosent Høgskulen på
Vestlandet, campus Sogndal
kirsten.flaten@hvl.no

⊕ **Barnehagens rammeplan i praksis**
Ledelse, omsorg og kompleksitet
Bente Fønnebo og
Unni Jernberg
Cappelen Damm
Akademisk (2018)
240 sider

En bok som viser til barnehagers ulike måter å jobbe med den nye rammeplanen på, deriblant en samisk. Gjennom praktiske eksempler med bilder viser boka hvilke refleksjoner, dokumentasjoner og observasjoner som ligger bak pedagogiske valg. Tema er alt fra barns medvirkning og mobbing til skogen som lekearena og tospråklige barn.

⊕ **Foreldresamarbeid Barnehagen i et mangfoldig samfunn**
Vibeke Glaser
Universitetsforlaget
(2018) (2. utgave)
192 sider

Hvordan skal barnehagelærere forholde seg til usikre foreldre, kravstore foreldre, foreldre fra ulike kulturer og familieformer? Her får du svar og flere praktiske eksempler. Tema i boka er foreldrenes ansvar og rettigheter, den vanskelige samtalen, samarbeidsformer, foreldremedvirkning, holdninger til foreldre og møter med foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne.

⊕ **Du tror det ikke før du får se det**
Ingeborg Eliassen og
Hilde Hodnefeld
Cappelen Damm (2018)
Bildebok (3–6 år)
36 sider

Hva er det egentlig som skjer på kjøkkenet når vi sover? En original og morsom bildebok om tar barna med inn for å møte mauren som husker i vinduet, selen som danser i melet og sjiraffen som spiser loff. En trekkspill-bok som vokser mens du leser. Må være årets lengste bok.

Gjør oss mer bevisste på barns medvirkning

Hvordan kan barn ha medvirkning i barnehagen, og hva hindrer dem i det? Det gjør denne boka oss bevisste på.

Boka er en antologi som tar for seg hvordan barns rett til medvirkning kan utspille seg i barnehagen, og hvordan vi kan tolke og forstå medvirkning. Andre tema er rom og materiell, ytringsfrihet, makt, gjensidighet og lek.

VIKTIG TEMA

Boka tar opp et viktig tema, barnas rett til å få være aktører i eget liv. Det handler om å få velge selv hva de opplever som viktig, og selv få velge hva og når de vil leke. Men det krever voksne som sensitivt følger barnas signaler. Derfor er det viktig med en bok som bringer tema inn i personalgruppa og får oss til å bli mer bevisste egen praksis. Ifølge Barnehagelovens § 3 skal barn jevnlig få mulighet til å delta aktivt i planlegging og vurdering av barnehagens aktiviteter.

Barnekonvensjonen stiller krav om anerkjennelse for barns rettigheter, og gir barn en særegen juridisk status, til både ytringsfrihet og tankefrihet.

Men FN er bekymret for om dette blir håndhevet ulikt i norske kommuner.

HINDRER MEDVIRKNING

I boka spør forfatteren om barnet er blitt spurt om det er greit at personalet gir detaljer fra barnets barnehagedag til foreldrene? For bak all informasjon er det en tolkning. Hva med å høre hva barnet selv har opplevd, og fortelle det i stedet?

Boka beskriver hindre for barns medvirkning. Det kan være store grupper, noe som fordrer rutiner og struktur og mindre plass for spontane endringer. Det er lite tid til å stoppe opp og la barna resonnerer over hva de vil. Et annet hinder kan være at barna ikke får bruke et rom med spesielt utstyr, fordi det ikke er nok personale.

Boken har en sår undertone da medforfatter Bente Svenning døde i løpet av bokprosessen. Mannen, Sverre Bjørn Svenning, fullførte hennes arbeid. En vakker og verdig hyllest til ektemaken.

⊕ **I dag er det fortsatt tid – små perler om samspill**
Nürja Oliu Moe
Styd kommunikasjon (2017)
86 sider

ANMELDT AV:
Kathrine Mathilde Fagereng
barnehagelærer med master
i barnehagepedagogikk.
Pedagogisk leder i Slagen
barnehage, Tønsberg og forfatter
kathrinefagereng@hotmail.com

Med hjertet på rett sted

Dette er en bok om samspill med barn i barnehagen, og hvor avhengig barnet er av hvem den voksne er.

Boka har praksishistorier det er lett å kjenne seg igjen i og illustrert av fine tegninger som tar situasjonen på kornet. Boken understreker at «barn har rett til omsorg, til å være elsket, til å oppleve seg ønsket, til å bli tatt vare på og til å bli bekreftet». Budskapet er at alle barn har rett til å møte voksne med hjertet på rett sted.

FÅR OSS TIL Å ENDRE PRAKSIS

Forfatteren stiller spørsmål som ikke bare får oss til å tenke, men som får oss til å endre praksis. Bokens mange nære praksisfortellinger treffer deg rett i hjertet. Som fortellingen om Ali.

Ali er 6 år, og tisser ofte på seg når han er ute og leker. Han bare gråter, men pleier ikke det. Carmen står over han og er helt oppgitt. De måtte være to for å få på han bleia. Han har ikke mer skiftetøy. Foreldrene tar ikke med det han trenger.

Han er krenket av de voksne som er oppgitt over at han tisser på seg. Vi

må bevare barnets verdighet, uansett hvordan det påvirker oss. Det er jobben vår, mener forfatteren.

VOKSNES ATFERD OG ANSVAR

Forfatteren har delt boken inn i seks deler som handler om: Samspill, barns rett til omsorg, kjærlighet og tålmodighet, oppsøk barnet i «fredstid», medarbeidere og motarbeidere. Del seks handler om når barn blir krenket, om hvordan vi voksne generaliserer, utestenger, favoriserer, velger bort, nekter å akseptere, overser, kommenterer nedsettende, dominerer, befaler, kritiserer, forhører, distraherer, moraliserer, truer, undertrykker, latterliggjør, krenker fysisk og krenker med seksuell overtone. Dette er et viktig skriftlig arbeid som gjør oss bevisste på områder vi kanskje ikke tenker at vi krenker barna på. Jeg tror ønsket for denne boken er å minne barnehageansatte på at vi må forstå vårt ansvar, og alltid ha med oss hjertet i samspillet med barna.

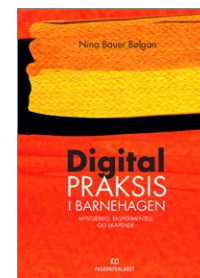
⊕ **Religioner, mangfold og etikk i barnehagen**
Ingeborg Tveter Thoresen og Geir Winje
Cappelen Damm Akademisk (2018)
(2. utgave)
320 sider

Det blir stadig flere barn med ulike religioner og verdisyn i barnehagen. Her får du en oversikt over ulike religioner og livssyn. Det er en bok om høytidsmarkeringer med konkrete forslag og arbeidsmetoder. Andre tema er barn i vanskelige livssituasjoner og barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag.

⊕ **Språklæring det siste året i barnehagen**
Ingvald Alfheim, Cecilie Dyrkorn, Fodstad, Christine B., Østbø Munch og Marit Semundseth
Universitetsforlaget (2018)
224 sider

En forskningsbasert bok om hvordan personalet kan skape et inkluderende og kreativt språkmiljø det siste året i barnehagen. Tema er hvordan barn lærer språk, lesemiljø, lesestunder, tekstproduksjon, flerspråklige barn, for og mot kartlegging og barns forestillinger om skolestart. En vitenskapelig antologi.

⊕ **Digital praksis i barnehagen**
Nina Bauer Bølgan
Fagbokforlaget (2018)
158 sider

En bok som ønsker å vise hvordan digitale verktøy og medier kan brukes i barnehagen. Du kan lese om barnehagens digitale historie, hvordan skaffe digital kompetanse, personvern, kildekritikk, nettvett, foreldresamarbeid og om de digitale verktøyenes plass i fagområdene. For alle som er opptatt av teknologi i barnehagen.

⊕ **Barnehagepedagogiske linjeskift**
Tove Lafton & Anne Merete Otterstad (red.)
Fagbokforlaget (2018)
281 sider

ANMELDT AV:
Einar Sundsdal
førsteamanuensis i allmenn didaktikk ved Institutt for pedagogikk og livslang læring, NTNU
einar.sundsdaal@ntnu.no

⊕ **Les mer utvikling av lesekompetanse i barnehagen (2. utgave)**
Trine Solstad
Universitetsforlaget (2018)
180 sider

Hvorfor er det så viktig å lese for barn? Hva skal vi lese og hvordan? Det får du svar på i denne boka. Målet er å inspirere barnehageansatte til å lese mer og oftere. Om leselyst, leseopplevelse, samspill og leseprosessen. Boka har gode eksempler og forslag til bøker.

⊕ **Hvordan elske et barn?**
Janusz Korczak
Cappelen Damm Akademisk (2018)
88 sider

En bok om barns rettigheter, om respekten for og kjærligheten til barnet, og hva vennlighet betyr for barn. Janusz Korczak var lege, pedagog og kjempet for barns rettigheter. Hans ideer hadde innflytelse på FNs barnekonvensjon. Jøden Korczak ble drept sammen med barnehjemsbarna han hadde ansvar for under 2. verdenskrig.

⊕ **Boka om kunst og håndverk i barnehagen**
Frisch, Letnes og Moe (red.)
Universitetsforlaget (2018)
356 sider

En grunnbok i kunst, kultur og kreativitet i barnehagelærerutdanningen. Tema er fagets historie i barnehagen, barnas erfaringer og møte med kunst, kultur, materialer, redskaper og teknikker inne og ute, digital kunst og kultur, rablestadiet, kreativitet og barnetegningen. Boka har en rekke bilder av kunst og bilder fra barnehager.

Nytt syn på barnehagepedagogikken

En bok som røsker i vår vante forestillinger om lek, barndom, veiledning og pedagogisk handling.

Dette er en ambisiøs og mangesidig bok. Ifølge redaktørene er en av hensiktene med boka å synliggjøre barnehagepedagogikkens kompleksitet. Det synes jeg de lykkes med. Mangfoldet i tema, problemstillinger, metoder og teoretiske tilganger viser at barnehagepedagogikken er svært sammensatt. Dette gjelder både for ulike pedagogiske praksiser i barnehager og i barnehagelærerutdanningen, og i den barnehagepedagogiske forskningen.

NYE PERSPEKTIV

Forfatterne bak de ulike bidragene i antologien har alle solid bakgrunn – både i teori og praksis – for å bidra til å kaste nytt lys over det sammensatte feltet barnehagepedagogikk. En del av artiklene er samarbeidsprosjekter, og en artikkel har hele ni forfattere. Det er uvanlig innenfor samfunns- og humanvitenskapene. Tanken er, slik jeg forstår det, å la ulike perspektiver møtes og brytes mot hverandre for å se om noe nytt kan fremtre for oss.

Forfatterne ønsker å «rive og røske»

i våre vante forestillinger om lek, barn, barndom, pedagogisk handling, dansing, praksisfortellinger, veiledning og faglig skjønn for å nevne noen sentrale begrep. En utfordring ved å lese en bok med et sterkt fokus på kompleksitet, nyskapning og alternative betraktningssmåter er at det forutsetter svært god kjennskap til ulike tradisjoner innenfor barnehagepedagogikkens teori og praksis for å bli meningsfull.

KREVER FORHÅNSKUNNSKAP

Flere av artiklene ville tjent på tydeligere lesehjelp for å avhjelpe kravet til forhåndskunnskap og kjennskap til faginterne problemstillinger. Jeg har sans for artikler med klare standpunkt. Samtidig tror jeg noen av artiklene kunne begrunnet sine standpunkt mer overbevisende med en mer dialektisk fremstilling og større historisk bevissthet. Karin Fajerssons fotografier er en pedagogisk berikelse, for både voksne og barn. Jeg har sett på dem sammen med barna våre, og de har gitt oss mye å snakke og fabulere om!

På tide å diskutere barnehagelærerrollen

Hvordan ville barnehagedagen sett ut, om barnehagelærere sluttet å planlegge?

Hva skal vi i dag, spør Noah, i det han snubler inn i på avdelingen.
– Ingenting spesielt, svarer

Sara. – Du kan leke hva du vil.

Martin faller sammen som en sandsekk.

– Men skal vi ikke ha samlingsstund?

– Nei, ikke i dag, svarer Sara.
– Kan vi gå på tur, da?
– Nei, det tror jeg ikke. Ikke i dag.
– Men vi går jo aaaldri på tur!
– Det stemmer ikke, Martin. Vi var jo på tur for tre uker siden.

Martin slår ut med armene og stønner.

– Til butikken, ja, men det gjelder ikke. Jeg vil i skogen.
– Det får bli en annen dag. Kanskje det passer en gang i neste uke. Vi får se.

– Men kan jeg fortsette å leke med det jeg og Lea lekte med i går?
– Hva lekte dere med i går, da?
– Husker du ikke det? Vi laget jo en hel bussholdeplass på puterommet.

Martin løper av gårde for å vise Sara. Men bussholdeplassen er blitt til vanlige puter igjen. De står oppå hverandre langs veggene, sortert etter farge.

– Å, Sara! Vi saaa jo at dere ikke skulle rydde!

– Sånn er det noen ganger. Det måtte vaskes her vet du.

– Men Saraaaa!
Martin synker sammen igjen.
– Det går fint, sier Sara. Dere er jo så flinke til å finne på ting. Kanskje dere kan lage noe nytt i dag. En flyplass eller noe.
– Nei.
– Du får tenke på det. Jeg får nesten gå å ta ut av oppvaskmaskinen nå. Det skulle tatt seg ut om den var full ved lunsjtider.

EN UMULIG MOTSETNING

Eksempelet er karikert. Jeg kjenner i alle fall ingen barnehagelærere som ikke bruker tid på å planlegge for at barn skal få en morsom og innholdsrik hverdag. Men fra tid til annen hører jeg folk som hevder at planleggingstiden tar barnehagelærerne vekk fra barna. I et slikt resonnement settes det ofte opp en motsetning mellom det å planlegge, og det å gi barna et godt pedagogisk tilbud.

Selv synes jeg et slikt resonnement blir for enkelt, selv om jeg forstår utgangspunktet for det. Når man er tre stykker til stede på en avdeling (eksempelvis en assistent, en fagarbeider og en barnehagelærer) og barnehagelæreren forlater rommet, er det opplagt at det blir mer å gjøre for de to som er igjen. Men det er ikke det samme som at barna får en dårligere hverdag.

Jeg har lurt på hvorfor noen mener det er fornuftig å sette disse to for-

holdene opp mot hverandre. En ting er at assistenter stiller spørsmål ved hva barnehagelærere bruker planleggingstiden til. En helt annen ting er når barnehagelærere selv betviler om det er hensiktsmessig at de bruker tid på planlegging.

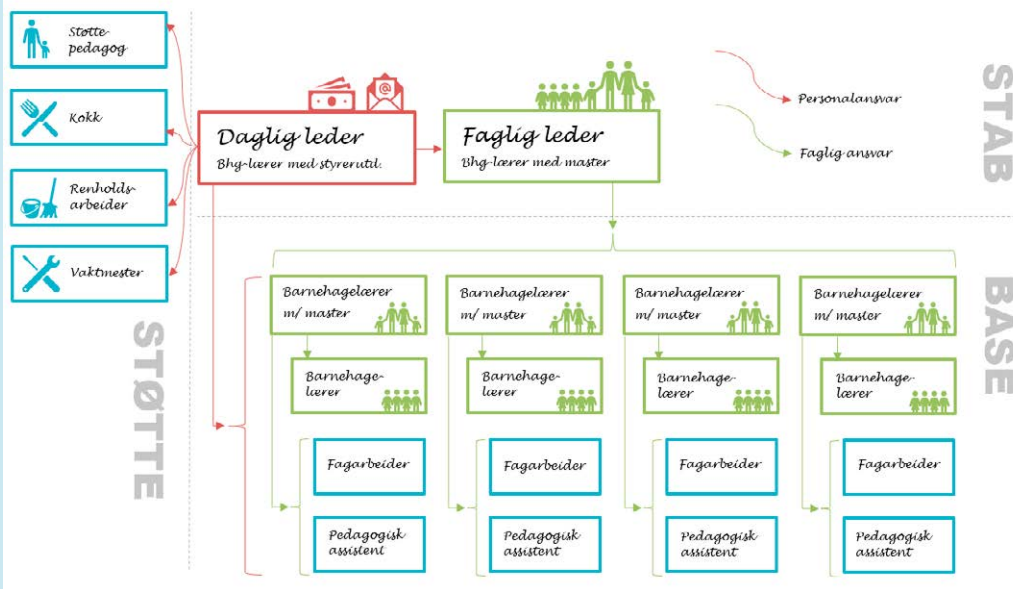
ET ETISK DILEMMA

Det hele er kanskje et etisk dilemma vi må ta på alvor. Det er en profesjonsforpliktelse å planlegge det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Samtidig er det også en forpliktelse å sørge for at barna har et tilstrekkelig antall ansatte rundt seg til enhver tid. Slik sett kan planleggingstiden i enkelte tilfeller sette barnehagelærere i situasjoner, hvor de må prioritere mellom barns omsorgsbehov og barns behov for en innholdsrik hverdag.

Selv mener jeg at det å jobbe med innholdet i barnehagen også er et stykke arbeid som handler om omsorg. Barn trenger noe å være sammen om. Av samme grunn mener jeg det er helt nødvendig for barnehagelærere å sette av tid til planleggingsarbeid. Dette er et organisatorisk anliggende og en del av ansvaret for at rammen er gode nok, ligger til myndighetene: Det trengs nok barnehagelærere og tilstrekkelig bemanning. En annen del av ansvaret ligger til arbeidsgiver: Barnehagelærere må sikres tid til planleggingsarbeid.

Men en del av ansvaret ligger også

På liksom Barnehage - organisasjonskart

⊕ Barnehagelærerne bør ta aktivt del i debatten om hvilke oppgaver barnehagelærere skal ha i fremtiden: Skal noen barnehagelærere ha mer ansvar enn andre? spør artikkelforfatteren.

“

DET ER VIKTIG AT BARNEHAGELÆRERE ER AKTIVT MED I DEBATTEN OM HVORDAN FORDELINGEN AV ANSVAR OG OPPGAVER SKAL SE UT.

til profesjonen. Jeg mener to aspekter er spesielt viktig i den sammenhengen. For det første er det nødvendig at barnehagelærere er så åpne som mulig om *hva* de bruker planleggingstiden til, og at de argumenterer faglig godt for *hvorfor* denne tiden er viktig for at barna skal få en god hverdag. For det andre er det viktig at barnehagelærere er aktivt med i debatten om hvordan fordelingen av ansvar og oppgaver skal se ut, i en barnehage med stadig flere barnehagelærere.

UTFORDRER ROLLEN

Til det siste har vi en rekke anledninger for gode diskusjoner fremover. Det er nemlig svært mye som skjer i barnehagesektoren om dagen, som påvirker barnehagelærerrollen spesielt. Vi har fått en ny barne-

hagelærernorm, som ikke går helt opp med den nye bemanningsnormen. Samtidig er det en realitet at andelen barnehagelærere i norske barnehager er stigende.

Og det stopper ikke der. Stadig flere barnehagelærere har master og stadig flere barnehagelærere har styrerutdanning, eller andre videreutdanninger. GoBaN (forskningsprosjektet Gode barnehager for barn i Norge) legger frem sine resultater i midten av januar. Det er trolig at de vil ha funn som utfordrer organiseringen av barnehagelæreres arbeid.

Og som om ikke dette er nok: Nå i desember la ekspertgruppa om barnehagelærerrollen frem sin rapport. I skrivende stund kjenner jeg ikke innholdet i rapporten, men i mandaget heter det at utvalget skal «foreslå

hvordan barnehagelærerrollen kan utvikles i tråd med samfunnsmandatet gitt i lov og rammeplan og skjerpet pedagognorm». Og når ekspertene har sagt sitt, er det profesjonens tur til å ta debatten.

SVAR PÅ VANSKELIGE SPØRSMÅL

Oppsummert står vi ovenfor endringer i sektoren som berører barnehagelærernes profesjonsutøvelse kanskje mer enn noen gang tidligere. Barnehagelærere vil antakelig bli stilt ovenfor en rekke spørsmål, om hvilket ansvar og hvilke oppgaver barnehagelærere skal ha i fremtiden.

Denne debatten bør profesjonen ta fatt på med engasjement og mot. Også de delene av debatten som er litt smertefulle, slik som: Skal alle barnehagelærere ha de samme oppgavene? Skal noen barnehagelærere ha mer ansvar enn andre? Skal alle barnehagelærere bruke like mye tid på planlegging? Skal alle barnehagelærere være ledere? Bør vi fordele arbeidsoppgavene ulikt mellom ulike ansattgrupper?

Eller for å sette det på spissen: Skal barnehagelærere bruke tid på å rydde ut av oppvaskmaskinen?

TEKST:

Pia Paulsrud
fag- og kvalitetsdirektør
i Kunnskapsbarnehagen
Espira
pia.paulsrud@espira.no

TEKST:

Mari Fagerheim
fag- og utviklingssjef i
Kunnskapsbarnehagen
Espira
mari.fagerheim@espira.no

MED BLIKK FOR KVALITET

Når ansatte systematisk vurderer det pedagogiske arbeidet blir de mer bevisste og kritiske til egen praksis. Dette bidrar til økt kvalitet i barnehagen.

i er på barnehagebesøk og står et øyeblikk ved siden av hverandre og ser ut av vinduet. Vi ser mange barn som myldrer rundt på den store lekeplassen. Så, plutselig, nesten som maurene i en murtue flokker seg til noe søtt, flokker

en stor gruppe barn seg rundt en av de voksne som har satt seg ned på bakken. Den voksne har med seg en stor balje med vann og en liten bukett med løvetann. Hun viser og forklarer barna hvordan stilken på løvetannen kan krølle seg sammen og bli til flotte spiraler når de legges i vannet. Barna er nysgjerrige og prøver ut de også, før de løper av gårde for å finne flere typer blomster, blader og bøtter med vann. De diskuterer livlig med hverandre og med den voksne. Vi hører ikke hva de sier, eller vet hva dette er en del av. Kanskje et stort prosjekt? Eller kanskje en spontan aktivitet? Det eneste vi vet er at vi i denne spontane observasjonen ser kvalitet i barnehagen. Vi deler opplevelsen med styrer som står rett ved siden av oss. Hun bekrefter: Ja, Anita finner alltid på så mye spennende. Hun inviterer og inspirerer. Det er ofte mange barn rundt henne. Vi diskuterer videre – hvor mye av det vi ser er egentlig resultat av utdanning, og hvor mye er rett og slett personlighet? Og ikke minst, hvordan får vi flere som Anita?

Det er ofte mange barn rundt Anita fordi hun finner på så mye spennende som å se hva som skjer med en løvetann i vann. Hvordan får vi flere som Anita i barnehagen, spør Pia Paulsrud og Mari Fagerheim i Espira. Illustrasjonsfoto: Fotolia.com.

KVALITET I SAMSPILL

Kvalitet i barnehagen er et flittig brukt og samtidig omdiskutert begrep. Kvalitet i barnehagen kan for eksempel handle om antall ansatte, antall pedagoger, ansiennitet, areal eller materiell, leker og utstyr. Dette som kan telles og måles kalles ofte for strukturkvalitet og er viktig for kvaliteten. Men, kvalitet handler også i stor grad om måten de ansatte er i spill med barn på, og om den pedagogiske praksisen de utøver. Dette kalles gjerne prosesskvalitet, og det er nettopp her Anita, og veldig mange andre barnehageansatte, er så gode. De bidrar til at barna får et kvalitativt godt barnehagetilbud. Dessverre er ikke alle barnehageansatte like gode i spillet med barna. Kanskje fordi de aldri har lært det, eller fordi de ikke har hatt gode rollemodeller, eller kanskje de opplever at de ikke har tid? Det er vanskelig å måle prosesskvalitet, men vi er mange som mener at det er innenfor prosesskvalitet vi finner de største kvalitetsforskjellene i norske barnehager.

I Espira har vi 101 barnehager vi er stolte av. Vi har store barnehager, små barnehager, nye barnehager, gamle barnehager, erfarne ansatte, nye ansatte, ansatte som i stor grad bidrar til kvalitet for barn og sannsynligvis også en del ansatte som i mindre grad bidrar til dette. Akkurat som i barnehageverdenen ellers. Spørsmålet er imidlertid: Hvordan får vi egentlig øye på om vi er gode nok? Og bidrar alle ansatte til å oppfylle det oppdraget barnehagetilbudet og rammeplanen gir oss? Hvordan får vi flere ansatte som bidrar til kvalitet for barn, slik Anita gjør?

EN VURDERINGSPRAKSIS SATT I SYSTEM

De siste tre årene har vi prøvd ut en vurderingspraksis satt i system i flere av våre barnehager, der målet er få øye på prosesskvaliteten og å utvikle den. Vi har utarbeidet en metodikk som omfatter egenvurdering, kollegavurdering, felles refleksjon og oppfølging. De ansatte må reflektere over og vurdere egen barnehages praksis opp mot noen definerte kjennetegn på kvalitet som er utledet fra rammeplanen. Deretter får de besøk av et vurderingsteam fra en annen barnehage i to dager. Disse vurderer kvaliteten de observerer opp mot de samme kjennetegnene. De har på forhånd fått opplæring i observasjons- og vurderingsarbeid.

ØKT BEVISSTHET

Våre erfaringer så langt er veldig gode. Barnehagene forteller oss at vurderingene leder til gode diskusjoner rundt kjernebegreper, og økt bevissthet rundt egen og andres praksis. I tilbakemeldingssamtaler mellom ledelsen i barnehagen og vurderingsteamet blir det reflektert rundt observasjoner og vurderinger. Mange opplever at de vurderer egen barnehage som bedre enn det vurderingsteamet utenfra gjør. Hvorfor er det slik? Tror vi at vi er bedre enn

det vi faktisk er? Eller har vi bare ikke fått vist det ordentlig frem? Svaret kan være begge deler, eller en kombinasjon. Lederteamet i barnehagen tar med seg diskusjoner og vurderinger tilbake til resten av barnehagens personale. Sammen velger personalet ut områder for videreutvikling og endring.

EN METODE FOR Å VIDEREUTVIKLE KVALITET

I 2019 starter vi arbeidet med å implementere systematiske kvalitetsvurderinger i alle Espiras barnehager. I disse dager jobber 12 dyktige pedagoger i Espira med å utvikle nye og konkrete kvalitetskjenner innenfor utvalgte områder fra rammeplanen. Det er viktig å ha gode fagpersoner som virkelig kjenner barnehagehverdagen med i utviklingen av metoder og verktøy.

Vi kaller metodikken for Espira BLIKK, fordi den handler om å ha et bevisst blikk på egen og andres praksis. Vi hevder ikke å ha funnet en metode for å vurdere og videreutvikle kvalitet på alle områder. Vi erfarer imidlertid

KVALITET HANDLER I STOR GRAD OM MÅTEN DE ANSATTE ER I SAMSPILL MED BARN PÅ, OG OM DEN PEDAGOGISKE PRAKSISEN DE UTØVER.

at en systematisk vurderingskultur setter i gang viktige diskusjoner og refleksjoner hos den enkelte ansatte og i den enkelte barnehage, og at det pedagogiske arbeidet blir mer gjennomtenkt. Det tror vi er et viktig skritt på veien mot økt kvalitet i barnehagen, med mål om å sikre at alle barna i våre barnehager får det tilbudet de har krav på.

FRA LØVETANN TIL BÅTER PÅ NORDSJØEN

På vei ut av barnehageporten ser vi en gruppe førskolebarn som har overtatt Anitas store balje. De har fylt den med vann, gress, kvister og kongler. I farten høres det ut som det foregår en lek med båter på havet. Ikke så rart kanskje, vi har Nordsjøen bare noen steinkast unna. Vi ser så vidt Anita i sandkassa sammen med noen yngre barn, og at den store gressplen i barnehagen er nesten rensket for løvetann.

TEKST:

Bente Schei Ystehede
advokat i Utdanningsforbundet
benteschei.ystehede@utdanningsforbundet.no

DETTE SKJER HVIS BARNEHAGEN MÅ NEDBEMANNE

Kompetanse, ansiennitet og sosiale forhold er kriterier som kan avgjøre om du beholder jobben ved en nedbemanning.

nedbemanning og omstilling er blitt en del av hverdagen for mange arbeidstakere i dag, også i barnehagen.

FÆRRE BARN ENN FØR

Et behov for reduksjon i bemanningen kan oppstå både innenfor privat og offentlig virksomhet. Det kan være at for få elever søker seg til en bestemt linje på videregående, eller at en barnehage får færre søkere enn før. En konsekvens kan være at tilbudet ved den aktuelle virksomheten reduseres, som for eksempel at det blir færre avdelinger i en barnehage. Barnehagen vil da ha for mange ansatte totalt sett ut fra sitt faktiske behov for arbeidskraft.

MÅ DOKUMENTERES

I en slik situasjon vil en arbeidsgiver kunne dokumentere et behov for nedbemanning. Arbeidsgiver vil ha et

grunnlag for nedbemanning dersom overtalligheten ikke kan håndteres ved at ansatte omplasseres til andre deler av arbeidsgivers virksomhet, der det er behov for den aktuelle kompetansen.

Før en nedbemanningsprosess igangsettes må virksomhetens behov identifiseres og avklares. Dette betyr at behovet for kompetanse og antall årsverk må kartlegges. Arbeidsgiver må ha en oversikt over de oppgaver som skal utføres, hvilke pedagogiske stillinger og lederstillinger som trengs, samt behovet for kompetanse.

På områder der det er flere kvalifiserte enn det det er stillinger igjen til, må det foretas en utvelgelse av hvem som skal sies opp ut ifra *saklige utvelgelseskriterier*.

SAKLIGE UTVELGELSESKRITERIER

Ansiennitet er ett av utvalgsriteriene. Ansienniteten kan fravikes der det er saklig grunn til det. Under ellers like

vilkår må den med kortest ansiennitet sies opp først, dette følger av Hovedtariffavtalen på KS-området og øvrig avtaleverk innenfor Utdanningsforbundets organisasjonsområde.

Kompetanse er et annet utvelgelseskriterium. En arbeidsgiver ønsker gjerne å beholde den som er «best kvalifisert», og vil hevde at det foreligger saklig grunn for å fravike ansiennitetsprinsippet. Arbeidsgiver har imidlertid ikke anledning til å endre kravene til en stilling, eller kreve mer eller høyere kompetanse enn det som er tilstrekkelig for å fylle stillingen. Det skal være tilstrekkelig å være «kvalifisert» for stillingen. Annerledes er det når arbeidsgiver skal ansette en person. Da skal den «best kvalifiserte» velges.

Ut over disse to nevnte kriteriene så skal alltid *sosiale forhold* rundt den det gjelder vurderes, det er likevel sjelden at sosiale forhold alene får avgjørende betydning for utvelgelsen.

TEKST:**Lene Hole**

styrer i Illebrekke barnehage,

Tønsberg

lene.hole@tonsberg.kommune.no

LYDEN AV ET BLUNK

«Kan du høre at jeg blunker?» spør hun pedagogen. Pedagogens svar førte til at barnet ga henne en klem. Det hadde barnet aldri gjort før.

Kan du høre at jeg blunker?» spør hun i det hun kommer mot pedagogen. Det er høst, og avdelingen er ute på tur i skogen. Hele ansiktet knytter seg sammen under pannebåndet for hvert blunk. Den voksne setter seg på en stubbe ved henne, bøyer seg mot ansiktet hennes for å lytte. Det er stille, og barnets ansikt går i taktfaste grimaser. «Nei», sier pedagogen skuffet. «Jeg klarer ikke høre blunkene.» Det virker som om barnet tenker litt før det kjapt tar av seg pannebåndet og trer det på hodet til pedagogen. «Prøv å blunke du da», oppfordrer jenta. Pedagogen blunker hardt med hele ansiktet, og da hører hun det. Åååå, det kommer faktisk en lyd hver gang hun blunker, en svak knitrelyd fra pannebåndet. Det var det barnet hadde oppdaget. «Jaaa» sier hun entusiastisk. Jeg hører det!» De titter hverandre inn i øynene og smiler – som om de har sammen oppdaget en av livets hemmeligheter. Et «Du och jag»-øyeblikk. Så løper barnet av gårde og leker videre.

Praksisfortellingen er nettopp blitt fortalt av en rørt pedagog inne på kon-toret. «Senere på turen ga barnet meg en lang klem, det har hun aldri gjort før», fortalte pedagogen.

FØLGER BARNETS INVITASJONER

Foran meg over pulten henger navnet på prosjektet vårt: Til stede-i-værelse. Jeg tenker at det er nettopp slike øyeblikk vi jobber for. Å ha personale som viser god relasjonskompetanse, som er rolige og sensitive i møte med barn, som følger barnets ulike invitasjoner og er nysgjerrige.

Til-stede-i-værelse er et todelt prosjekt. Den ene delen handler om nærvær og medarbeiderskap, den andre handler om hvordan vi er til stede når vi er på jobb, om voksenrollen og relasjonskompetanse. Prosjektet drives sammen med tre andre barnehager, som utgjør virksomheten Østre slagen barnehager i Tønsberg kommune.

FAST LESETID HVER UKE

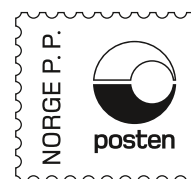
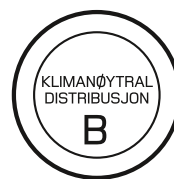
Vi har gjennom flere år jobbet systematisk med å øke kunnskapen blant alle oss i personalet. Vi legger strategi- og kompetanseplaner hvert år. Vi sender ikke lenger en og en på kurs, men har felles opplæring. Vi leser utvalgt litteratur, og har alltid noe vi skal ha lest, eller forberedt til møter. Assistent- og fagarbeidergruppen har fast lesetid hver uke. På den måten har vi utviklet felles referanserammer og snakker samme språk. Vi ønsker og mener vi er på vei til å utvikle en lærende og robust organisasjon – der alle er med. Og hovedfokuset vårt er og skal alltid være barnekonvensjonens artikkel 3 – Barns beste.

VILLIG TIL Å ENDRE PRAKSIS

I våre møtepunkter samles vi om fag og refleksjoner. I barnehagen er det vi ansatte som er arbeidsverktøyet, og derfor må vi hele tiden være i utvikling. Som Kari Killen sier det: «I barnehagen har vi to frynsegoder: gratis kaffe og selvutvikling.» Det er krevende å jobbe i våre barnehager, du må være villige til å se og re-se og endre egen praksis. Dette er ikke noe du kan gjøre alene. Vi er avhengig av å få og gi hverandre tilbakemeldinger. Min opplevelse er at når personalet øker sin faglige kompetanse, bedres tilbakemeldingskulturen. Vi blir tryggere på å utfordre hverandre, fordi vi i større grad kan faglig forankre de tilbakemeldingene vi gir.

Når vi driver et slikt prosjekt, kreves det at vi både *har* og *holder* fokus. Det frustrerer meg når alle de ulike og nye satsingene kommer fra ulike hold med jevne mellomrom. Vi vet at endring tar tid, tre til fem år skriver Roland og Ertesvåg. Vi må ha tid til å fordype oss, til å øve, repetere og gjenta. Da må vi av og til ha mot til å takke nei. Nei, til for eksempel metoder, eller realfag og heller satse på det viktigste – på relasjoner. For det er der kvaliteten ligger.

I hvert nummer inviterer vi en barnehagestyrer til å skrive om et tema styren brenner for.

Returadresse:
Første steg
Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland
N-0134 OSLO

NÅ UT TIL 62.000 LESERE

Første steg er et tidsskrift med reportasjer, fagartikler og debatter om barnehage og oppvekst. Våre 62.000 lesere er barnehagelærere, styrere, studenter, universitets- og høyskoleansatte og barnehagefolk.

Neste utgave kommer 28. februar 2019.
Annonsefristen er 30. januar 2019.

Ta kontakt med

kikki@salgsfabrikken.no
Telefon 901 19 121

Over 6.700 følger
Første steg
på Facebook.
Bli med du også:
facebook.com/forstesteg

Les mer: utdanningsnytt.no/diverse/annonseinformasjon

Tusen takk til alle våre lesere og bidragsytere i året som har gått.